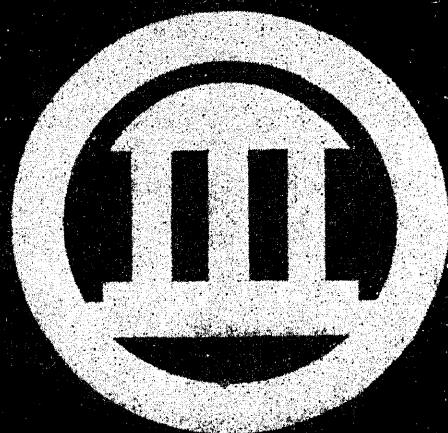

U

LIÛPILAS LEHT

9

VIINAKUUL 1934

Greta Garbo

satub rootsi ajalukku
oma uusima filmiga

„Kuninganna Kristine“

GARBO ja tema partneri JOHN GILBERTI hingestatud koosmäng on siin niivõrd mõjuv, et arvustus leiab, et Garbo on siin oma karjääri haripunkti saavutanud ning toonud välja oma parima saavutuse üldse. Siin külmast iludusest saanud suure hingega naine, mis kõiki ületab.

Film tuleb lähemal
ajal Tartus „ATEEN'is“ esietendusele.

PÜSIV HEADUS
PEEN MAITSE
ALATI UUDISED

PARIM JA SOODSAIM
OSTUKOHT ÜLIÕPILAS-
ORGANISATSIOONIDELE

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

MEIE ÜLIÕPILASKONNA VÄLISSUHETEST — ERITI ROOTSIGA

Peale Maailmasõda oli seesugune soodus moment rahvusvahelisele üliõpilasliikumisele, et üksikuis üliõpilaskonnis tunti nagu ühest südamest tarvidust tihedama koostöö ja läbikäimise järele. Juba möödunud sajandil alguse saanud püüdlused üliõpilaste rahvusvahelise keskorgani suunas andsid seekord tulemuse — 1919 a. loodi Strasbourg'is CIE (Rahvusvaheline Üliõpilasliit). Algab üldse nagu rahvusvaheline suhtlemise ja kongressitamise ajastu — kõikjal ja ka üliõpilaselusel.

Enneisesivsusaegse eesti üliõpilaskonna välissuhted piirdusid peamiselt Soomega (tol ajal juba omavahelise läbikäimise mooduse leidmine eesti üliõpilaskonnas tegi raskusi). Kuid varsti peale üliõpilaskondliku keskorgani loomist (1920) kasutatakse pea kõiki leiduvaid võimalusi ja suundi eesti üliõpilaskonna välissuhete loomiseks. R. Öveli poolt tõstetakse Rahvusvahelisse Üliõpilasliitu (CIE) liikmeksastumise küsimus (Ülleht nr. 10 — 1921) ja 1924. a. Varssavi kongressil teostubki see. Ka Akadeem. Baltiliidu mõtte leiab R. Öveli sulest sõnastuse 1922. a. veebruari „Üllehe“ numbris (nr. 1 — 1922) ja teostatakse 1923. a. kevadel.

Need Eesti Üliõpilaskonna algupäevil loodud välissuhted on kestnud tänapäevani ja neid on aina süvendatud.

Realsemaid tulemusi välissuhete pidamisel on võimalik saavutada ikkagi seesuguste geograafiliselt lähisasendiga maa-dega, kellega leidub ühiseid huve ja sümpaatiat. Seesuguse-na on Eesti Üliõpilaskonna välissuhetest ka viljakaimad suhted vennasmaa Soomega ja naabrite Läti ning Leeduga. Ka Poolaga on märgata, eriti viimasel ajal, tihedat läbikäimist, kuna varematest aegadest on teada Poola kaasatõmbamise katsed SELL-liitu.

Kui me, geograafilist lähedust arvestades, silmad suuname ida poole, siis on arusaadav, et see „suur tundmatu“ seda ka Eesti Üliõpilaskonnale on senini olnud ja arvatavasti lähemas tulevikus ka seda on.

Niiõelda „naabermaist“ jääbki ainult Rootsi ja üldse Skandinaavia maad, kellega Eesti Üliõpilaskonnal senini nimetamisvääretki läbikäimist olnud ei ole. Skandinaavia auväärset vanad kultuurriigid ja meie rahva üldine sõbralisus Skandinaavia, eriti aga Rootsi suhtes, samuti meiegi kuuluvus nn. Balto-Skandia kultuurkonda, peaksid

olema küllaldaseks aluseks lähemate suhete loomisel.

Ei saagi öelda, et kummaltki poolt selleks tahe oleks puudunud — ainult pidevat koostööd ei ole saavutatud ja sidemed on katkenud jällegi mõneks aastaks.

Juba 1914. a. kevadel loeme Soome „Ylioppilaslehti“st“, et Lundi üliõpilaskonnal olla kavatsus eeloleval suvel Skandinaavia-Balti üliõpilaskongressi kokku kutsuda. Nähtavasti jäi see soov alganud Maailmasõja tõttu ainult kavatsuseks, sest hiljem ei ole sellest kongressist enam midagi kuulda.

Alles kümme aastat hiljem võeti mõtte uuesti üles, ja Rootsi Üliõpilaskond, kui mõtte algataja, kutsus 1925. a. 12.—14. aug. Lundi kokku esimese Skandinaavia-Balti üliõpilaste konverentsi. Esindatud olid Eesti, Läti, Norra, Rootsi, Soome ja Taani. Eestit esindasid Elise Käer ja Hugo Kukke.

Sellel konverentsil tunnustati üksmeelselt tarvilikuks Skandinaavia ja Balti üliõpilaskonda-de lähem läbikäimine ja koostöö — sõbralik poliitikavaba kultuuriline lähenemine. Seekord koostööks mingit kindlamat organisatsiooni ei loodud, kuigi mõtteid vahetati Skandinaavia-

Balti üliõpilasliidu suhtes. Üksteise tundmaõppimiseks peeti vajaliseks vastastikku ekskursionide korraldamist ja suuremaist üliõpilaspidustusist osavõtmist. Teise küsimusena oli sellel konverentsil arutamisel CIE-ga seoses olevaid küsimusi.

Tihedamaks läbikäimiseks ka see konverents tõuget ei annud. Balti ja Skandinaavia üliõpilaskondade kokkupuuted kannavad edaspidiselt ikkagi õige juhuslikku ilmet. Nõnda on teada, et 4. SELL'i konverentsist Kaunas 1926. a. võttis Leedu üliõpilaskonna kutsel osa Skandinaavia külalisi.

Ka viibis 1929. a. Tartus Upsala üliõpilaskoor „Orphei Drängar“, 1931. a. Taani üliõpilaskoor ja 1932. a. olid Tartus Ülikooli 300 a. põhjendamispäeval ka Rootsi Üliõpilaskonna esindajad.

Kuna Eesti-Rootsi (või ka Skandinaavia) koostööks puudub kindel väline vorm — organisatsioon, siis baseerub see peamiselt isikulisele kontaktile. Üliõpilaskondade tihtivahelduva koosseisu juures rebeneb see side tihtigi, eriti siis, kui sõpruse kude ei ole veel küllalt tugev.

1925. a. konverentsi vähesed järeltulemused võib suurel määral, vähemalt Baltimaade poolt, panna SELL-liidu loomistööde arvele, kuna SELL-liit tol ajal täitis üliõpilaskondade aktuaalsema välispoliitilise programmi. Seda arvamist toetab ka kauaaegse Eesti Üliõpilaskonna välispoliitika juhi H. Paalmani väljend („Ül-leht“ nr. 12 — 1930, lk. 284):

„Arvatakse, et lojaalne respekt vahest on tinginud tagasihoidlikkuse neis küsimusis (s. t. Skandinaaviaga läbikäimises — Ed. S.), kuna Eesti Üliõpilaskonna ustavam liitlane — Soome — oma suhtumises sinnapoolle on teisel alusel. Tahaksin seda probleemi aga teisiti seletada. Ühele üliõpilaskonnale on

korraga ülejõu käiv kõigi suhete süvendamine ja ta teeb seda eeskätt nendega, kes temale lähemal seisavad. Kultuurilise sümpaatiat poolehoid nende üliõpilaskondade vastu püsib endiselt meie peres ja vastavate lähemate sammude ilmenedes võivad tõusta päevakorrale juba tegelikumad küsimused.“

Need „tegelikumad küsimused“ ongi juba päevakorrale kerkinud. „Ül-lehe“ veergudel juba varem puudutatu (Fr. Akel — 1931, nr. 5 ja E. V. Saks — 1933, nr. 4) ja Üliõpilaskonna Edustuse töökavades esinenud — on Eesti-Rootsi üliõpilaskondade lähemate suhete küsimus tänavuse aasta jooksul jällegi mõningaid lähendavaid samme astunud. Eesti Üliõpilaskonna välisloimkonna poolt Rootsi Üliõpilaskondade Liiduga kevadel alustatud kirjavahetuse tulemusena viibis möödunud suvel Eestis Rootsi Üliõpilaskondade Liidu (Sverige Förenade Studentkärer) Välisloimkonna juhataja B ör j e S t e e n b e r g. Ksv. B. Steenberg viibis Eestis üldse kaks nädalat (11.—23. juulini),

AEG KA OB KIIRELT ...

(Vasakult) B. Steenberg, E. Veidenbaum — välistmk. juh., E. Põld, Ed. Sitska — Üliõpilask. abimees.

mille jooksul ta veetis 3 päeva Tallinnas Tehnikumi Üliõpilaskonna külalisena, Tartus ja ümbruses (Taevaskoda) Üliõpilaskonna külalisena ja mõned päevad Narvas. Eestist sõitis ksv. B. Steenberg edasi Lätisse ja Leedusse.

Ksv. B. Steenbergi reisusiht oli Eestiga ja eriti üliõpilaskonnaga tutvumine ja nende võimluste üle läbirääkimine, millistel alustel võiks tihedam suhtlemine Eesti-Rootsi üliõpilaskondade vahel toimuda. Selgus, et esialgu võiks tulla kõne alla 4 järgnevat võimalust:

1. Vastastikku esindajate kutsumine tähtsamaile üliõpilaskondlikele sündmusile¹⁾.

2. Ekskursioonide korraldamine.

3. Praktikantide vahetus ja üliõpilaskondade vahetus suvel.

4. Eriti Eestipoolt — osavõtt Rootsi Üliõpilaskonna poolt korraldatavast kevadisest suusaretkest kaugele Põhja, kesköise päikese maale.

On huvitav, et seekord juba kolmat korda on Balti-Skandinaavia üliõpilaskondade koostöö küsimus nii intensiivsemalt kerkinud päevakorrale — ja ikka päälle kümneaastast vaheaega. Tahaks loota, et seekordsetel lähenemissammudel ka tulemusi oleks lähemas tulevikus. Sest on ju selge (kui seekord küsimust vaadelda eriti Eesti-Rootsi ulatuses), et mõlemad maad ja rahvad tunnevad vastastikku sümpaatiat, geograafiline lähedus aitab aina soodustavalt ja mõlemate üliõpilaskondade poolt on samuti väljendatud korduvalt nõusolekut koostööks — caveant consules — kui välisloimkonnad neid lähendavaid löimi ikka tihendaks, sest nüüd peaks aeg selleks olema täiesti küps.

Ed. Sitska.

1) Selle alusel saabuski Tartu Üliõpilaskonnale kutse Stokholmi ülikooli matrikulatsiooni pidustustest osavõtuks 16. okt., milline aga majanduslikel põhjusil täitmata jäeb.

NIMEKÜSIMUSEST

I.

Nagu Eestimaa pinna vallutamine germaanlaste poolt jõudis lõpule mitte eestlaste muistse iseseisvuse kaotamisega, vaid alles pärisorjuse kaotamise aktiga, mil puhul maa läks lõplikult omanduseks mõisnikele, nii vallutasid võõrkeelsed perekonnanimed 45% eesti rahvast mitte perekonnanimede panemise toimumingu ajal, läinud sajandi esimesel poolel, vaid alles rahvusliku ärkamise ajal sajandi viimasel veerandil, ühenduses kirjaoskuse levikuga. Võõrapäraste perekonnanimede andmine suurele osale rahvast on me rahva elus omaegse maapinna kaotuse kõrval suuremaid kurbloolusi. Mõlemad sündmused toimusid seaduslikult läinud sajandi esimese poole keskel. Ligi pool osa rahvast sai võõrad perekonnanimed, mida paari esimese sugupõlve poolt üldse ei tarvitatud, mis esialgu kaunistasid ainult kirikumeetrika lehekülgi. On kurb, et just rahvahariduse tõus, kirjaoskuse levik viis needsamad „väärnimed“ tegelikku ellu. Ja alles kõige viimasel ajal, käesoleval sajandil, koguni iseseisvuse ajal on kestnud isegi puhteesti perekonnanimede „kadakasaksastamine“. Ainult inimeste kodukohast teisale siirdumine, pääsajalikult linna asumine, andis võimaluse tekkida sellistel nimevärdjatel, kui Arro, Karro, Tassa, Tasso jne. Uued inimesed nimekandja ümbruses ei teadnud nime endist õiget kuju, hakkasid seda häldama nii, nagu see oli kirjutatud vana kirjaviisi järele ja tekkiski uus nimi.

Eesti maaküsimuse lahendamise on ajalooline tõik. Nimeküsimuse lahendamine on tänapäeva ülesanne. Uus nimekorralduse seadus on võtnud tõkkes eest.

Seltskonna meeleolu jälgides ei või öelda, et nimede eestistamiseks oleks pind kõigiti valmis. Meeleolu on veel kaunis tardunud. Perekonnanimede eestistajate hulk on väike, võõrapäraste isikunimede hulk, mis lastele antakse, on ilmselt suur. Noorukete eesnimede hulgas esinevad veel Hirlandad, kõnelemata Akselite suurest arvust.

On tõsi, et suurem osa isikunimedest on Euroopas rahvusvahelised, kreeka, juudi, rooma päritoluga. Iga rahvus on aga andnud nendele ristiüsuga levinud nimedele lisa. Eriti nimetamisväärne on germani rahvaste loomine. Eesti rahva osa selles kultuurloomingu on veel väga väike. Eriti mehenimede alal. Miks peaksime meie olema ainult laenajad, mitte andjad?! Nii nimede kui perekonnanimede suuremaulatuslik loomine ootab just tegijaid.

II.

Miks perekonnanimede eestistamine on võtnud seni nii vähe hoogu? Päämiseks põhjuseks on siin küll eeskujude vähesus, juhtide nappus. Haritlaste rohkestest piibujutu ajamise ajajärgul on eriti huvitav nentida, et haritud täitsa eestlaste hulk on niivõrd väike, et valus on sellele mõelda. Kui neid oleks suurel hulgal kuski olemas, nende teod oleksid näha, nende mõju peaks kandma vilja. Aga seda on väga napilt. Riigitiürigi lähedal on tegelasi, kes nime kirjutavad „dd“-ga, kõnelemata neist, kes oma puhteestikeelse nime kirjutavad niivõrd jämeda veaga (nagu omastavas „kk“), et kaasaegne algkooli juhataja ei saaks mõnele neist eesti keele alal välja anda algkooli lõputunnistust. Kui ei hooli paljud juhivad oma nimest, kui algkooli õpetajaid kirjutab õpilase tunnistuselgi „Lonny“,

„Ally“, kui noor kirikuõpetaja kirjutab oma nime „Harry“, kust siis peaksid tulema vajalised eeskujud? On suur puudus päriseesti haritlastest. On ülim aeg võtta tõsisemalt kogu ülikoolis õppiva inimmaterjali kasvatamist tõeliseks eesti haritlasteks, juhtideks.

Meie rahva hulgas on palju neid, kes tunnustavad ja vajavad eeskujusid. Tuletagem ainult meelde, kui kiiresti levisid liht-rahva hulgas viimastel aastakümnetel saksa nimed. Mis rohkem haritud kiht ees tegi, seda tegi lihtsameelne inimene järele. Või kui kiiresti meil levivad igasugused moed! Liialt pannakse rõhku moevooludele. Või meenutagem kui-stüühiliselt avaldus hulkade hüüd hääde eeskujude järele viimasel rahvahääletusel. Kui veel juurde lisada, et eestipärased ristnimed levivad ka kõige vähem haritud rahva hulgas, siis ei ole mingit põhjust alla hinnata eestlase vastuvõtlikkust eeskujudele.

Kust võtta perekonnanimede eestistamisel eeskujusid? Ülikool on neid seni andnud kõige enam. Riigitegelased ja ametnikud kõige vähem. On selge, et siinsamas, Alma Materi varjus, saab olla ka edaspidine selle liikumise kolle. Andkem tõusvas akadeemilises peres eeskujusid 100%! Vilistlaskond annab igal juhul vähem.

III.

Rahvusvahelise tutvustamise seisukohalt on tähtis, et perekonnanimede loomisel valitseks mingi kindel põhimõte. Kui kerge on tunda ainult nime järele soomlast, poolakat, rumeenlast! On tänuväärne jätkata ilusakõlalise -ste lõpu levitamist. Aga -stel on see pahe, et ta ei sobi kaashäälikute järele. Väga hästi sobib kaashäälikute järele lõpp-na (Aarna, Aegna, Kehtna,

Stud. theol. Eugen Lude †

Rusuvalt tabas akadeemiliste sõprade ringi teade ksv! Eugen

Lude surmast. Nädalaid tagasi viibisid Sa Tartus, olid koos meiega. Siit lahkusid Sa elurõõmsana, teadmata saatuse kur-

ba kavatsust... Sa haigestusid järsku ning lühikese raske heitluse järgi sulgesid silmad igavesti.

Õppides Sind tundma kesk-koolis ustava sõbrana, süvenes sõprus veelgi üliõpilaspõlves. Oma hää iseloomu tõttu võitsid sõpru. Sõprade mured olid ka Sinu mured, ent oma raskusi kandsid Sa vaikides.

Olles huvitatud usuküsimust, püüdsid leida tõesid, tunda ja hinnata oma ümbruse hää-dusi ja pahesid, olles alati valmis pakkuma oma abistavat kätt elu paremusele juhtimiseks.

Oled meist küll maiselt lahkunud, ent Sinu eeskuju elab Sinu akadeemiliste sõprade ja kaasvõitlejate peres igavesti edasi.

Olgu Sulle kerge must muld.

Alfred Liblik.

Tsähkna). Selle liite abil saab tuletada väga ilusaid perekonnanimesid.

Mida vähem perekonnanime tuletamise viise, seda suurem on uute perekonnanimede soetamise kasu.

Eesnimede, resp. nimede rahvuspärasusega on lugu veelgi halvem. Raske on pooldada seisukohta, et nime rahvuspärasus oleks vähem tähtis kui perekonnanime oma. Just nime tarvita-takse kõige sagedamini. Perekonnanimi on ametlik, nimi on intiimne. Nimes sümboliseerub eeskätt isiku individuaalsus. Nimi seob isikut lapsepõlve hellade mälestustega ja asendamatu unelmate-maailmaga. On väga tähtis, et inimene ei põlgaks oma nime. Ei ole sugugi ükskõik, kas kõigis maailmajagudes on samad nimed või on nimi, mida isik kannab, seotud kuuluvustundega teatud kultuurühikuga.

Naistenimedest ei ole meil puudust. Neid on ilusamaid kui pal-

judel teistel rahvastel. Tänapäev meenutame teeneterikka dr. Kalda tööd.

Kui lugeda meesorganisatsioonide nimekirju, siis sageli ei leidu kogu nimekirjas ainustki eesti nime, kui mitte lugeda sellisteks Heino, Arvo. Me vajame täiesti uusi nimesid, mis oleksid tuletatud eesti tüvisõnadest. Sel alal on ka Kalda ja Mägiste looming väike. Kallas on aga andnud süsteemi, näidanud tee, kuidas saada algupäraseid mehenimesid. Kalda -ur (Heldur) on väärt, et seda edasi arendada. Viljur, Välmur (väljamõtletaja — Aavik) jne. Samuti Kalda -nd (Haljand). Tuleb leida veel uusi mehenimede tuletamise teid. Allakirjutanu on katsetanud liiteid -t (linnunimed kiivit, koovit) ja -ar. -ar ning -t abil saab näit. Avart, Laanet, Loomet, Loovet, Leet (olnud tarvitusel), Meebet (häätahtlik—Aavik), Soovet, Võimetus, Ündet (kel õnnestub — Aavik). -ar abil on rahvalooming tuletanud

näiteks Valdari. Samal teel võiks tuletada Eelar, Kadar (olnud tarvitusel), Kindlar, Rangar (vali — Avik), Üllar (üllas). Mehenimede tuletamine eesti tüvisõnadest teatud suffiksrite abil on küsimus, mis väärib kõige tõsisemat kaalumist. Nimesid saaksime sel teel küllaldaselt.

IV.

Nimede ja perekonnanimede eestistamise suurejooneline läbi-viimine vajab teatud kõlapinda. Teiselt poolt selle propaganda loob kindla rahvusliku elevuse. Nimeküsimus ei ole ainult küsimus omaette, mitte ainult etiketiküsimus. Nimede-eestistamine pakub tänuväärt võimaluse rahvuslikuks tööks. Siin on hää vahend rahvusliku meelsuse süvendamiseks, ühistunde suurendamiseks, keelemaitse kultiveerimiseks. Praegune olukord, kus üliõpilas-organisatsioonide liikmete nimekirjade järele on 44—46% rahvast oma perekonnanimega võõra kultuuri otsese mõju all, võõra kultuuri propaganda teenistuses, on asjaolu, mis peab küll igauhte tegudeks kohustama.

Kui sõjalise mobilisatsiooni korral peab iga kodanik olema valmis ühise huvi eest andma elu, ega ole talle lubatud üldse omada eriseisukohta, mis õigus on siis samal kodanikul rahu ajal kultuurilises võitluses jääda päältvaatajaks või oma võõrnime kandmisega olla koguni vastutõtajaks rahvuslikule ühishuvile?! Imelik vastuolu on inimeste kohusetundes sõja ajal ja rahu ajal. Toores-teks aktsioonideks ollakse valmis, kultuuriliseks rünnakuks pahatihti mitte.

Võõrkeelne nimi on oriinimestele päale pandud silt võitja poolt, on allaheitmise väline tunnus. Olla ori päale selle kui on vabadusevõitluses vastu pandud viimse võimaluseni, on paratamatus; olla ori siis, kui seks ei ole mingit sundust, olla ori vabatahtlikult, olgu-gi vaimlises mõttes, on häbi.

Loomet Laja.

Ado Säärits

Oktoobris Toomil

Sügispäev mattus uttu kui saun.
 Segusid pilvede ähma
 korstnate suitsused sabad
 kui kohevil vaud.
 Õhkasid külma polaarmaa nabad,
 taevas tilgutas rähma
 ja õhk oli külm nagu raud.
 Ammu oli sünnitand kaun,
 maan lebas koormaid kolletand lehti,
 puiestik tukkus tummalt kui haud.

All aga elu oli kārakas, lahti.
 Surises auto ja kolises plaan,
 terasliind tāristas tiirlevat lūhti.
 Kõlksus alasi
 ja kojamees kolksutas kirvest,
 vedurite õökullid halasid,
 kergatas kergatav kukkki.
 Oli säärane virve,
 nagu oleks lahti
 päratu kraan,
 nagu tallataks võrratut vokki,
 või nagu konnade leegion koriseks liigin.
 Ja sinna sekka:

kõll...!

kõll...!

kõll...!

kõll...!

tornist kell.

Hõljus langenud lehtede riiki

üks oma saelt või kirvelt...

Nõnda langevad tuvid,

nõnda kanguvad hirved,

nõnda kukub kruvi järel kruvi.

Ent ikka käib, ikka käib igavene kell.

Vilmar Adams

Mõtisklusi üliõpilasmaja kümne

Kuis rõomustasid eriti tervikulise eesti üliõpilaskonna mõtte pooldajad, kui kümne aasta eest *) Ülikoolivalitsuse vastutulek andis meile oma üliõpilasmaja. Siin — lootsime — pidi kasvama ja kujunema uus eesti üliõpilaskond. Selle sagari ümber — mõtlesime — hakkab keerlema ikka enam tervikluse poole areneva üliõpilaskonna elu, vabanedes võõramõjulisest ja minevikulisest partikularismist. Siin pidas ju nõu eesti üliõpilaskonna edustuse oma rohkete töötoimkondadega, siin sõõgisaalis ja lugemislauas oli hoolitsetud tudengi

füüsilise ja vaimse toidu eest, siin — oma katuse all — oli esmalt antud kooskäämise võimalus igale elujõulisele üliõpilaste grupile, väljaspool intiimorganisatsioonide suletud sõõri, siin võisid kokku puutuda erinevaise rühmadesse kuuluvad kaasvõitlejad üheõiguse alusel. Veidi kitsana see maja näis meile ju algusest peale, aga alus oli pandud, esiotsa sai läbi ja — miks ei oleks võidud siis edaspidi ühisel jõul teostada suurema üliõpilasmaja ehitamist, nagu seda on teinud teistegi rahvaste üliõpilaskonnad? Umbes sellise tundmuselina saatel siirdus ka nende ridade kirjutaja — tol ajal organiseerimatute esindaja — riigi keskarhiivi hämarast kasarmust meie lahkesse kenasse üliõpilasmaja.

Enam kui 8 aastat asub üliõpilaskond selles majas. Mõndagi on siin arenenud paremuse poole. Meenub kas või seegi, kui palju edustajad ja majandustoimkonna juhatajad on näinud vaeva, enne kui tookordne räpane supiköök muutus selleks korralikuks, ka teiste sõõgisaalide hindu reguleerivaks mensaks ja kohvikuks, mille sarnasega ei saa uhkustada iga üliõpilaskond. Nooremad kaasvõitlejad, kasutades üliõpilaskööki, vaevalt küll aimavad, et omal ajal tuli selle organiseerimine ja parandamine kõne alla pea igal edustuse koosolekul ja et näiteks nende ridade kirjutaja ükski on selles küsimuses võtnud sõna vähemalt paarkümmend

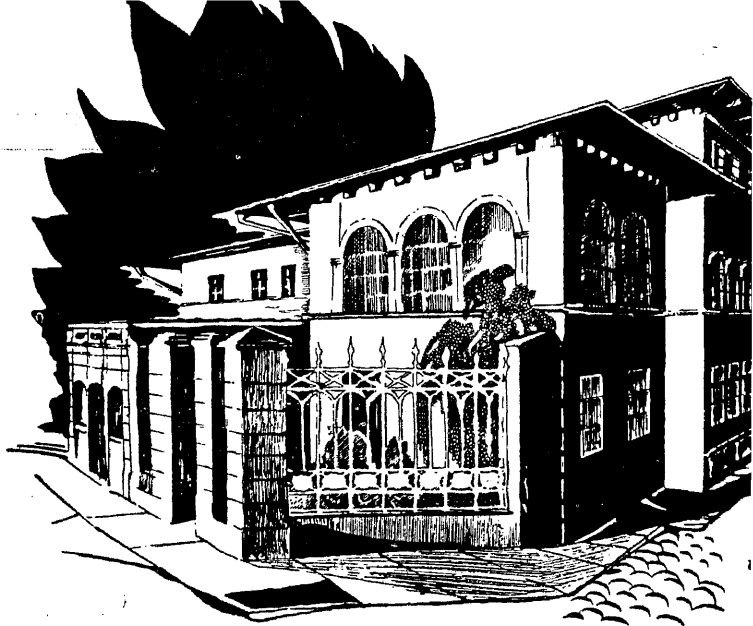
korda. Ka meie lugemissaaliga oli küllalt tegu, enne kui see hakkas funktsioneerima niigi libedasti ja hästi. Ka „Üliõpilastele“ on loodud kindel põhi, viisakas välimus, ja see on saanud üliõpilaskonna kontinuiteedi päämiseks kandjaks, olles ühtlasi „Loomingu“ kõrval ainsaks sõltumatu mõtte avaldamispaigaks Eestis.

Võiks tuua mõndagi lisanäidet vähem silmapaistvalt aladelt, mis tõendaksid meie üliõpilasmaja edusamme. Aga siiski lubatagu mulle — kes ma ju nüüd olen kaugel igast üliõpilaspoliitikast ja üldse muutumas juba kõvasti sammaldunud peaks, — väita, et eesti üliõpilasmaja veel ei vääri täiel määral seda nõudlikku nimetust. Selleks on vähe ainult supiköögist ja kantseleidest, vaid üliõpilasmaja peab siduma eesti üliõpilasi ühiseks osuduseks. Ja seda kahjuks ei ole (veel).

Meie üliõpilaskond on mõneski suhtes arenenud teisiti, kui oleksid tahtnud näha tervikulise eesti üliõpilaskonna pooldajad. Asutamisaastate romantikale järgnesid tagasikiskuva partikularismi lained, millest noor tudengirahvas ise vist polnud sugugi teadlik. Uute omapäraste eluvormide otsemise asemel tulid üliõpilaskonda minevikulised jõud ja endine partikularism kõvenes veelgi. Edustuski sai tudengkonna arengule pigemini pidurduseks. Tähtsad sisulised küsimused kadusid ikka enam päevakorrast, selle eest aga lõid õitsele õnnetud

*) Praeguse üliõpilasmaja saamisloo tähtsamad lõpudaatumid on: 24. sept. 1924 pöördus Ülikool Hamini poole märgukirjaga, paludes Vabariigi Valitsust omandada üliõpilaskonna jaoks Ülikooli kõrval asuv parun Nolcken'i maja, mida viimane oli pakunud Ülikoolile juba jaanuaris 1922. Vabariigi Valitsuse nõusolek saabub 19. novembril. 21. novembril 1924 Ülikool teeb sellekohase vormilise otsuse ja 24. novembril sõlmitakse lõplik ostu-müügi leping, kuna maja ise oli juba 5. oktoobril Nolcken'i voliniku poolt Ülikoolile üle antud. Aga üliõpilaskonna kolimine praeguse keskarhiivi ruumidest uude majja viibib maja laiaulatusliku ümberehitamise, remonteerimise ja sisustamise tõttu ja toimub järkjärgult ning ilma igasuguse pidulikkuseta alles suvevaheajal 1926. Kuigi teoreetiliselt üliõpilasmaja juubelit võiks pidada ka sel sügisel, mil möödub kümme aastat kõigist maja omandamisega seoses olevaist juriidilistest toimingust, — on siiski otstarbekohasem lugeda mälestuspäire tegelikust sissekolimisest, näiteks esimesest edustuse koosolekust uues üliõpilasmajas, mis oli septembris või oktoobris 1926.

aastaseks saamise puhul

„mütsilahingud“, milles hukkus tervikulise üliõpilaskonna esimene sümbol: sini-must-valge üldmüts. Müts iseenesest on muidugi tühitähjus ja ei väärriks ägedaid piigimurdmisi, aga mütsilahingute tuum oli hoopis sügavam kui paljas välimuse küsimus. Edustus muutus parlamendiks, milles lavastus — just kui „suurtel“ — kahe „rühma“ mõttetu võitlus „võimu“ ja „esinduste“ pärast. Selle ja jooksva kantseleitöö kõrval edustajail ei jäänud aega mõelda vaimsemaile küsimusile. Paljud läksid sellest reetoorilisest proseminarist üle otse suurde politikasse jätkuma sama advokaadimängu, edustuse kaal ja prestiiž aina langes... Hiljem tulid noored, kellele tervikulise eesti üliõpilaskonna mõtegi oli juba tundmata...

Omas üliõpilasmajas resideerival eesti üliõpilaseliidil tuleks nüüd — kus tehniline käitis on sisse töötatud — siirduda jälle vaimsemate küsimuste juurde. Kõnelen eestipäraste eluvormide otsimisest meie haritlaskonnale. Siin tuleks puurida sügavale, püüdes vabaneda kõigest võõravõrbalisest ja minevikulisest. Ilmaaegu niipalju tähelepanu neelav „korpide ja seltside küsimus“ on tõesti tühitähjus tervikulise eesti üliõpilaskonna ideaaliga võrreldes. Meie tudeng ei ole veel iseene-

sest aru saanud: ta peab end mingisuguseks vilistlase tõuguks või eelvormiks, selle asemel, et iseeneses ära tunda võimalikku uue elu kandjat. Meie üliõpilane on liiga ainult ülikooli-õpilane, „ülikoolipoiss“ rahvasuus, ega taha ennast näha eesti tuleviku aspektil, mida tema peab kord ehitama. Kogu ta elustiil on sobimuslikult minevikuline, vilistlasele lootev, kärjäärtahteline ja meelega silmisulgev eesti oleviku suurte küsimuste ees. Aga ometi ainult kompaktne ja isemõtlev haritlaskond võimaldab vastu panna meil lasuvale, ikka suurenevale survele. Kas oleme siis ainult onupojarahvas või oleme vaimsed inimesed?

Ühelt poolt meil aina kultiveeritakse toda „lustiliku tudengi“ tüüpi, mis mujal ammu kadunud tegevelust ja elutseb edasi vaid filmioperettides. Teiselt poolt tummalt ja kramplikult aetakse ringi leivastuudiumi veskikivi, lootes vilistlase kaudu iga aastaga fantastilisemaks muutuvat „sooja kohta“. Sõnaga, passeistlik härrastudenglikkus nii või teisiti.

Ent see on ehk võimalik suurrahvaste man, kes elavad küllu-

ses ja keda teenivad maapõue varandused ning sõltlasrahvad. Meie aga peame otsima teed oma rahva juurde! Selleks on vaja loobuda vilistlas-metaliteedist ja püüda sinna poole, et eesti üliõpilaskonnast võimalikult pea kujuneks aktiivne, ühtlaselt toimuv tervik, mis võiks tulla tõsiselt arvesse eesti elu kujundamisel.

Praegugi üliõpilasmaja suures saalis vist enamasti ainult tantsitakse ja „kungeldatakse“. See iseenesest pole ju paha, kuid vaimsemat tegevust nagu poleks olemaski. Isegi omal ajal praktiseeritud avalikke kõne- ning mõtlevahetuskoosolekuid pole enam olnud aastate jooksul ja üliõpilaskonna üldkoosolek on hoopis kaotatud. Aga ometi kui küsime eneselt: „milleks on Üliõpilaskond?“ — siis vaevalt küll nõustume, et see on ainult lõbu pärast.

Mina sooviksin, et eesti tudeng võimalikult pea leiaks iseene ja et juba sügissemestril 1936 saabuvaks ametlikuks kümneaastaseks juubeliks meie keskkants ka oma sisemistelt elu avaldustelt võiks täie õigusega kanda nimetust

eesti üliõpilasmaja!

Johannes Semperi «Prantsuse vaimu» puhul

J. Semper on enam kui keegi teine meie kirjanikest ja kirjandustegelastist hoolitsenud selle eest, et saavutaksime kontakti prantsuse vaimueluga, prantsuse kirjandusega (viimased kaks mõistet peaaegu katavad üksteist, sest ühelgi maal pole kirjandus niivõrd kogu vaimuelu huvikeskuses kui Prantsuses, ja kuski mujal ei avaldu vaimse tunnetuse voolud ning saavutused — olgu nad pärit loodusteadustest, filosoofiast või sotsioloogiast — nii kiiresti ning otseselt kirjanduses). Need „hoolitsused“, mida näeme „Loomingu“ sisustamises prantsuse uudistega, proosa- ja värsitõlgete avaldamises, jne., ei ole tulnud pelgast kohusetundest, omamaalaste „valgustamise“ tahtest. „Prantsuse vaimu“ lugeja näeb, et autorit seob tema ainega isiklik sõprusvahekord. J. Semper käsitleb oma teemat (ja eriteemasid) prantsuslikumalt kui seda teevad paljud prantslased ise: esitus on selge, loomulik ja nõrke, seejuures on illustreerival ja analüüsilisel vaimukusel mahti küllalt ristelda üleemeelikkuse piirideni. Mis aga olulisem: autor usaldab prantsuse vaimu tuuma. Selles usalduses ei tugine ta mitte ainult isiklikele loomupäraseife sümpaatiaile. Analüüsinud prantsuse kui ka eesti vaimu põhilisemaid omadusi, leiab ta, et mõlemal rahval psüühis ei puudu mõned olulised sarnasused. Pinnalisemais avaldusis näib raskepärane ja puritaanlik eestlane küll olevat mitmeti otse vastand prantslasele, keda üldiselt iseloomustab „kerge“ temperament ja lugupidamine maistest rõõmudest. Palju oma süngusest ja elurõõmutusest võime aga panna endi süngemineviku arvele. Igatahes, kui

võrdleme end naabritega või Euroopa kaugemategi rahvastega, siis näeme, et eestlase põhiline intellektuaalsus ja individualism leiab sama ilmse vaste vaevalt kusagil mujal kui prantsuse psüühis — kus mõistuslikkus ja „tasakaal“ on kultuurse arengu kestel kujunenud tugeva rahvusliku „klassika“ aluseks. Meil see rahvuskultuuriline eneseteadlikkus veel puudub või on alles kujunemas. Kuid vaistuliseltki tajume, et näiteks vene laialoomuline mass-inimese tüüp või saksa „aarialane“, kes vaimustub käskimisest ning sõnakuulmisest ja kõigist tundehoovusist seda enam, mida ürgsemate instinktide hämarast nad esile uhkavad. Eestlane loodab rohkem aru valgusele, mille abil elu taltsutada ning korraldada; isikuna loodab ta enesele, ei ei taha olla kellegi käsualune ega ise kedagi rõhuda. Sama näeme prantslaste juures: selle rahva kultuurikäsituse aluseks on tahe mõistuse abil „rippumatuks saada tumedaist jõududest eneses ja enda ümber, saatusest.“ Prantslane tunneb tarvet üle olla asjadest — ja olla vaba oma isikumääramises. Ta ei austa põrmugi politseilike reegleid, sest ta arvab, et iga mees on selge peaga küllalt korra säilitamiseks, niipalju kui seda vajatakse.

Säärane iseseisva, mõtleva ja teadliku isiksuse kultuur on just väikerahva ja -riigi olemasolu parimaks kindlustuseks. Väikerahva homogeenne tervikkus on tarvilik peamiselt riikliku hädadohu hetkel. Rahva meelsuse alatiseks tasapügamine, karjahingeelu, tähendab aga väikeriikidele riski, sest et ta kergendab ülemineku võimalust võõra mõju või meelevalla alla. „Väike-

rahvas vajab eeskätt partisaane — ka vaimsel alal!.. Mõtete univormeerimine tähendaks väikerahvale kogu ta vaimsuse langust.“¹⁾

Prantslaste ja eestlaste vaimusugulusele võib küll mõnigi lugeja vaadata skeptiliselt. Üldse on rahvaste omapära iseloomustamine võrdlemisi tänamatu ja tihti petlik ülesanne, nagu seda rõhutab J. Sempergi kohe oma raamatu esimeses lauses. Siiski, väljakujunenud rahvuslike kultuuride analüüsimisel on saavutatav teatav objektiivsus. Lõppeks ongi meil, eestlastel, tegu eeskätt prantsuse kultuuriga tema konkreetseis avaldusis, kuna prantsuse rahva psüüh (mis paratamatult on mitmepalgeline ja teataval määral „looduslik“ nagu iga teise natsiooni koosseisus) jääb kaugemaks huvialaks. Igal juhul on meile ääretult kasulik õppida prantsuse vaimukultuurist, sest et see oma mõistusliku universaalsuse, üldinimlikkuse tõttu on kohane viljastama isegi kõige erisugusemaid rahvaid. Prantsuse vaim ei tugine mitte vaistulisele ja lüürilisele tõuteadvusele (millega kaasas käib teiste tõugude halvastamine), vaid kultuuriteadlikkusele. See vaim on maailmale kultuuriväsimust ja katastroofimeeleolusid, mis iseloomustavad sakslaste mentaliteeti eriti pärast maailmasõda.

Muidugi ei tule prantsuse vaimu nende omaduste pärast pi-

¹⁾ Täienduseks tuleks tsiteerida veelgi: „Meie ajastule ja tsiviilsatsioonile omane kollektivistlik tendents võtab igas rahvas eri vormid. Meil ta tähendab esialgu huvi üldsusprobleemide vastu, mitte aga isiksuse, ta karakteri, initsiatiivi ja vastutusvõime häbbumist...“

dada tundmusele alati vaenlikuks, rigoroosseks loogika-kultuseks; seda muljet korrigeerib küllaldaselt prantsuse kirjandus. Küll aga hoidub prantslane selle eest, et tundmus temas kõike üle ei ujutaks, enesevalitsust ei murraks. Ka tundmusi tahab ta valgustada ja oma tahte järele painutada. Ta ei taha kaotada vaimu üleolekut ja vormi; aga ta ei pea lugu spekulatsioonidest abstraktse vaimuse tühjis kõrgusis. „Oma vaimuläheduses on prantslane elulähedane.“

Sääraselt mõistetuna peaks J. Semperi raamatus esindatud prantsuse vaim meil äratama laialisemaidki sümpaatiaid — ja saama produktiivseks meie kultuurielus. Leidub küll neid, kes säärases kontaktis näevad hädaohtu paljuigatsetud „omapäralt“. Kuid on ilmne, et just meie kirjanduslikud omapärasepad hädasti vajaksid koollitust prantsuse vaimu- ning kultuuri-teadlikkuses ja distsipliinis, et jõuda kaugemale meie senise külalerealismi ja külalomantismi pluss agulitendentsluse kordamisest. Teiseks, omapära-küsimuse puhul tsiteerigem käesolevat raamatut ennast:

„Usalduse kultuuri väärtuste vastu ja ka oma intellektuaalse toimega vaimulaadi vastu saame tagasi siis, kui lahti rabeleme senistest saksa mõjudest ja tundma õpime vanemate kultuurkondate eneseteadvust ja kindlust... Lähem tutvumine eeskätt prantsuse kultuuriga annabki kättele, millega saame enese küljest maha kaapida võõra koorukese, et seda puhtamalt nähtavale tuleks meie ehtne omapära.“

Nii lõpeb esimene, üldülevaateline artikkel „Prantsuse vaimulaad ja meie rahvuslik omapära.“ Nagu väidab Fr. Tuglas oma „Lühikeses eesti kirjandusloos,“ olevat juba „Noor-Eesti“ ajal romaani ja anglosaksi mõjud aidanud selguda eesti omapäral.

J. Semperi esseedekogu on meil esimene raamat, mis tegeleb kultuurilise välisorientatsiooni küsimustega; viimased on praegu põnevamad kui kunagi varemini. Aasta eest kerksid nad lahendust nõudval kujul üles meie avalikkuses. Kirjutati palju ja korraldati ankeete selle üle, missuguse euroopa natsiooni poole peaksime eeskätt suunduma oma vaimukultuuri ergutamiseks, endi omapärasuse viljastamiseks. Leiti, et meietalisel väikerahval on väga mõistlik valida oma vaimlisigi sõpru teadlikult ning ettevaatlikult ja sellekohaselt organiseerida oma haridusele kui ka rahvusvahelisi suhteid. Enamik arvamusi pooldas kontakti tihendamist Lääne küpsete ja demokraatlike rahvastega, inglaste ja prantslastega; see orientatsioon on kindlaim poliitiliselt, ja mis pole vähem oluline — see pakub kõige enam puhtkultuuriliselt. Küsimuse praktilisemas osas otsustati neist kahest rahvast eelistada inglasi: inglise keel sai esimeseks võõrkeeleks suuremas hulgas keskkooles. Üldkultuuriliselt seisukohalt rõhutati aga samavõrra prantsuse vaimuse tähtsust meile. Veel enam: mõnedki sõnavõtjad oletasid, et prantsuse „üldnimilikum“ kultuur on meile arusaadavam ja vastuvõetavam kui inglaste omapära.

Seda arvamust põhjendab J. Semperi raamat õige mõjuvalt, kuigi siin millegagi ei vihjata inglise kultuuri kaugemusele meist. Ent lugeja satub paratamatult nende selgete argumentide mõju alla, mida on arendatud näitamaks prantsuse vaimu tõhusust ja vastuvõetavust.

Mis puutub prantsuse vaimu vastuvõttesse meil, siis võidakse öelda, et vähemalt eesti kirjanduses on juba küllalt — koguni ülearu — harrastatud prantsuslikkust. Lähemal vaatlusel siiski osutub olukord teissuguseks. Ülduse teadvuses on küll kinnistunud arvamine, et juba „Noor-

Eesti“ nooruslik „tung Läände“ suundus peamiselt Prantsusmaa poole, et sest ajast peale satuti meil prantsuse „kergluse“ mõju alla. Tõepoolest, „Noor-Eesti“ albumid tutvustavad ja demonstreerivad arvukalt prantsuse sõnakunsti chef-d'oeuvre'e, et nendega äratada aukartust teadliku esteetilise kultuuri vastu ja murda publiku tuimust kõigis kunstiasjus. Selle mõjuka rühma püüded olid aga suurel määral „uusromantilist“ laadi: ei peetud tähtsaks mitte viljastumist prantsuse kultuuri või kirjanduse teravikust, ega prantsuse vaimuse olevikulistest jõududest, vaid otsiti kunstilisi eeskujusid võrdlemisi kitsalt alalt — Baudelaire'ilt ja 19. sajandi lõpu dekadentist-sümbolismist.

Viimane kogusuund on prantsuse vaimuses tähtis oma lüüriilise kunsti väärtuste poolest — aga ei sisalda kuigivõrd sisulismõttelisi, tunnetuslikke jõude (kuna ta tunnustas kitsamas mõttes vaimseid elemente — „sisu“ — ainult sel määral, mil need elemendid on rakendatavad meeleolulise efekti taotluse). Sellele vastavalt avaldusid „Noor-Eesti“ aegadel prantsuse mõjud meie proosas peamiselt stiili ja meeleolulise stiliseerimiskunsti alal; ilmsemaks näiteks on siin Fr. Tuglase ilukirjanduslik toodang. Luules on keerukam jälgida neid mõjusid — ent nad polnud vähesed. Näeme küll, et tollaegne luuletaja Gustav Suits juba algusest peale tungib kaugemale „puhta lüürikakunsti“ piirest oma idealistlikes rünnakuis ja seisukohavõttudes, mis eriti teravalt avalduvad ta viimases kogus „Kõik on kokku unenägu“. Asjata on aga Suitsu vaimuses otsida erilisi prantsuse kihistusi. Üldse võib öelda, et kogu meie täiskunstilise kirjanduskultuuri sünnil on prantsuse vormimõjud etendanud suurt osa — kuna aga prantsuse vaimus kui selline pole seni kuigivõrd saanud toeks meie mõttekultuuri, maa-

ilmasuhtumise ülesehitamisel. Ülekaalus on meil ikkagi püsinud Saksast ja Venest sissekandunud „äratud“. Nende mõjude vastu oleme aktiivsemalt mõtlema hakanud alles nüüd, kus venelaste järel ka sakslased on andunud hädaohtliku despoopia ülesehitamisele.

Kuid lõppeks tuleb piirata väidet, et prantsuse mõttekultuur pole seni silmapaistvamalt rikastanud meie vaimust. Positiivse vastunäitena tuleb arvesse kõigepealt „Prantsuse vaimu“ autori J. Semperi ilukirjanduslik ja muidugi ka arvustuslik-uurimuslik toodang. Siin ei maksa küll kõiki intellektuaalseid ja kultuurseid jooni pidada ilmtingimata prantsuslikeks (nagu tõdeb J. Semper ja nagu näitab ka meie kirjandus, pole eestlaselgi puudu intellektuaalseist kalduvusist); veel vähem on põhjust käsitada mõjusid laenudena. Igal juhul aga ilmneb J. Semperi viimastes, 1927. a. novellikogudes — „Sillatalad“ ja „Ellinor“ — sääraseid hüvesid, mis on moodse ja suurelt osalt muidugi ka vanema prantsuse kirjanduse tugevamaks

küljeks. Neid hüvesid võib defineerida kui vaimset teadlikkust ning täpsust sisulises ainekäsitluses (mille üheks avaldusküljeks tihti on nn. vaimukus) ja sama teadlikkust kunstilises vormis. Suuremas osas meie nüüdset proosat annab nendeomaduste puudumine end tunda küllalt valusasti.

Samuti võiks oletada prantsuse otsiva ja virge vaimuse viljastussademeid J. Semperi viimaseaegses luuletodangus — kuigi teisalt sunnib siin tagasihoidlikusele teadmine, et lüürika jääb ikkagi lüürikaks, isikupäraseimaks eneseavaldamiseks kirjanduses. Aga eks või lüürikagi pakuda seda enam, mida rikkalikumalt ning sügavamalt ta endasse on ammandanud vaimust ja vaimusi! „Päike rentslis“ oma mõttetiheda, inimlikule enesetunnetaamisele sihitud luulega lähtub samast baasist, millele on ehitatud Paul Valéry filosoofiline ja intellektuaalne tunnetuslüürika. Lõppluuletises „Koputus“ ihneb liikumatu intellektuaalne tõde — „logos“ — nägemusena; ent kärsitus eestlases-

poedis ta kutsub välja pigem trosti ja raevu kui lohutustunde...

Muide, „Prantsuse vaimu“ lugejale võib prantsuse mentaliteeti iseloomustav esitikkell sisendada samuti omajagu trosti. Kas see kiidetud mõistlikkusekultus pole lõppeks vaid teine külg vitaalsusepuudusest ja argusest? Säärane otsustus võib tekkida siiski ainult pääliskaudsemal lugemisel ja „eelteadmiste“ täieliku puudumise korral. Kui esitikkellis näeme prantslasi aina väikekoodanliku „aiakese-harijana“, siis peetagu silmas, et siin on tahetud välja koorida ainult prantsuse vaimu tsentraalsemaid ja üldisemaid elemente, et on hoidud kujutuse mitmekülgusest, mis kahjustaks selgust. Esialgselt ühekülgset muljet korrigeerivad järgnevad artiklid üksikute kirjannikkude üle. Näeme küllalt prantsuse vaimu mehelikkegi avaldusi: nii Barrè's'i maalähedases ja ühtlasi mõttetervas šovinismis ja nüüdse katoliikliku ning klassitsistlik-rahvusliku rinde sõjakuuses, Malraux aktivismis. Vahest ehtsaimaks prantslaseks tunnetame siiski Montaigne'i, kes elas 16.

*On rahvast koolis suurimas
Nii palju teadust uurimas —
Mis sellest siis, kui mõni joob
Ja vaimu viivuks risti poob.*

*Üks õpib, tuubib läbi ööd
Teeb õhinal magistritööd,
Kus valgust jagab osrampirn
Ja kerkib raamatute virn.*

*Päev läbi teine kohvipoes
Ürgvanu ajakirju loeb,
Joob kohvi koorevahuga
Ja maadleb ilmavaluga.*

sajandil ja kes oli esimene individualist, seesmiselt täiesti vabanevad uusaegne isiksus Euroopas. — Kirjaniku ja tema stiili sügavaima iseloomustuse annab artikkel Marcel Prousti üle. Siin esineb haruldaset soodust võimalus süveneda kirjaniku elutajusse tema keeruka sõnastusstiili kaudu. Tahaksin Prousti tähtsuse iseloomustamiseks tarvitada ta enese sõnu, mis artiklis ära toodud: „Ja vaata, ilu loodub iga kord uuesti, kui ilmub algupärane kunstnik. Ta esineb meile hoopis teisena kui varemalt, ühtlasi aga ka täiesti selgena...“ Selle mõttega on üldse iseloomustatud prantsuse esiliste nüüdskirjanikkude ülimad püüded: tahetakse maailma näidata uudelt läbivais valgustuses, mis annaksid uusi tunnetusi — ja uut võimu elu üle.

Üks prantsuse moodse kirjanduse juhtivaid jõude André Gide, keda võiks nimetada puberteetseks targaks, revolutsiooniliseks klassikuks, on käesolevas raamatus kahjuks jäänud lähemalt tutvustamata — kuna J. Semper'ilt on tema üle eraldi il-

munud kirjandusteaduslik uurimus („A. Gide'i stiili struktuur“). Veel vähem näeb Jules Romains'i, „unanimismi“ silmapaistvat juhti (tema üle on küll ilmunud R. Birck'i artikkel „Loomingus“ 1932, nr. 4). See vool on huvitav oma moodse kollektivismiga, paneurooplusega ja dünamiismiga (vt. Romains'ilt tõlgitud humoristlik romaan „Kamraadid“). Selle eest on kogus huvitavalt iseloomustatud katoliiklik rühm, neoklassikud ja ala-teadvuse ning kommunismiga tegelevad ülirealistid. Pärastsõjase elurõõmsa ning vaimuka „rühmadevahelise“ kirjanduse keskkujudena on esindatud J. Giraudoux — Voltaire'i ja France'i traditsioonide jätkaja, ülemeelik J. Delteil, kes end juba tühjaks kirjutanud, ja P. Morand. Enam kui need tavalisiks muutunud suurused huvitab meid oma uute sisuliste leidudega prantsuse noorim kirjanduspõlv. Kes on lugenud näiteks „populistilt“ A. Chamson'ilt kas või romaani „Maantee mehed“, mis on ilmunud eesti keeles, see mõistab nende otsin-

gute ja leidude põnevust. Noored prantslased on rajamas sügavamaid ja aktiivsemaid suhteid reaalsusega — ent mitte endise realismi vaimus. Just vaimuse kui algatusjõu, kui reaalsuse valitseja tähtsustamine iseloomustab peaaegu kõiki neid värskeid püüdeid — juba Gide'ist ja Romains'ist alates. Ka looduselähedase Jean Giono romantiline „vitalism“ ei piirdu vegetatiivsuse ülistamisega. André Malraux aga oma võitlusromaanidega Kaugest Idast on üks puhtaimaid „aktiviste“ kirjanduses.

„Prantsuse vaimus“ sisalduvad artiklid on varemalt ilmunud „Loomingus“, kuid enamik neist on ümber töötatud (nii pole kirjutises Prousti üle kuigi palju säilinud endisest sõnastusest) ja täiendatud värske informatsiooniga. Raamatuks liidetuna omandavad nad otsekui mitmekordse mõjujõu. „Prantsuse vaim“ ei paku mitte üksi huvitavat informatsiooni, vaid paneb ka liikvele lugeja vaimu.

H. Paukson.

bukett

Ent pahatihti veksliga
Nii mitmel tuleb jännata
Ja joosta enne pikad maad,
Kui pikenduseks šiiro saab.

Mõnd võlub ainult kuramaaz
Ja armuõnne õrn miraaz:
Kui öö on maas ja taevas kuu,
Siis õrnalt suule vajub suu.

Kuid kõigil unelm ühine
— On elu siiski tühine —
Vast siis on lust, kui vilister
Meist igaüks ja minister.

EESTI ÜLIÕPILASKOND

kond tõendas, et see huvi meie üliõpilaskonnas aina kasvab.

Olympiaad algas 22. sept. s. a. täpselt kindlaksmääratud ajal. Üksikute üliõpilaskondade meeskonnad rivistusid end Tamme-välja staadioni tribüüni ette, mille peale olümpiaadi apresiidiumi esimees rektor prof. J. Köpp tervitas võistlejaid tähendades omas kõnes, et võistlused ei ole mitte selleks korraldatud, et eraldada võitjaid ja võidetuid, vaid nende kohtamise siht on sõprussidemete loomine ja üksteise tundmaõppimine. Oma kõne lõpuks kuulutas rektor olümpiaadi avatuks. Järgnesid Soome, Läti ja Leedu esindajate ja olümpiaadi toimkonna esimehe ksv. A. Kiima kõne. Lõppsõna ütles üliõpilaskonna esimees ksv. A. Meil.

Kohe peale ametliku osa algasid võistlused. Võistluste tagajärgedele mõjusid värsked jooksu- ja hüpperajad, mille tõttu eriti jooksude tagajärjed nigelateks jäid. Omajagu segavalt mõjus ka hiline võistluste algus, mille tõttu võistluste lõppu kummalgi päeval tuli teostada pimedas. Kui tehniliselt ei oleks võimalik olnud algust teisele ajale määrata, siis oleks kahtlemata tarvilikud olnud eelvõistluste korraldamine. Aja lühisuse tõttu tuli üheaegselt korraldada võistlusi mitmel rindel, mis osalt segavalt mõjus võistluste jälgimisele. Kõik need puudused

olid aga võrdlemisi tühised, kui arvesse võtta, et mõne tunniga oldi sunnitud toime tulema küllalt suure üksikalade korraldamisega, kusjuu-

Pinevad võistluspäevad on mööda.

Teistkordselt peale I Balti riikide olümpiaadi oli võimalik tervitada Balti riikide üliõpilassportlasi meie Alma Mater'i asukohas.

Esmakordne kohtamine, mille algatajaks oli Akadeemiline Spordiklubi oli aga mitmeti erinev tänavustest võistlustest.

Tookord, üheteistkümnene aasta eest, oli terve sportlik liikumine veel algastmel ja korraldajail ei piisanud võistluste korraldamisest, vaid tuli rakendada ka spordirajal oma lihakseid tööle. Vaatamata tervele reale raskustele jätkus siiski taht sellest üle saada. Nüüd ei tulnud võistlejail enmast enam pingutada muuga, kui vaid oma võistlusalade sooritamisega. Korraldajaks olid omaaegsed veteraanid, kellel sel alal küllaldaselt kogemusi. Tookordne huvi algatud sportliku kohtamise vastu ei ole mitte jahtunud, vaid vastuoksa rohkearvuline vaatajas-

REKTOR PROF. J. KÖPP

res veel igal alal võistles tervelt 8 võistlejat ja võistlejate üldarv ulatus 72-le.

Tehnilised tagajärjed kujunesid järgmiselt:

100 m jooks.

1. Nuppola	(S)	11,0
2. Tomson	(E)	11,4
3. Nesterov	(E)	
4. Nora	(S)	
5. Jodele	(Li)	
6. Krisberg	(La)	

400 m jooks.

1. Fabricius	(S)	51,1
2. Nesterov	(E)	52,0
3. Nora	(S)	52,3
4. Beckmann	(E)	53,5
5. Blinka	(Li)	54,6
6. Bertulis	(La)	55,3

1500 m jooks.

1. Höckert	(S)	4.11,6
2. Ahlström	(S)	4.14,2
3. Prööm	(E)	4.14,6
4. Pärn	(E)	
5. Balodis	(La)	
6. Barkauskas	(Li)	

200 m jooks.

1. Tomson	(E)	22,9
2. Nuppola	(S)	23,0

SELLI OLÜMPIAADIST OSAVÕTJAD MEESKONNAD JA KORRALDAJAD

SELL'I MEISTRIKS!

3. Nesterov	(E)	23,4
4. Fabricius	(S)	23,6
5. Feldhun	(La)	24,2
6. Krisberg	(La)	24,3

AVAKÖNET PIDAMAS

Kõrgushüpe.

1. Kuuse	(E)	1,84
2, 3, 4. Havulinna	(S)	
Schmidt	(E)	1,80
Peräsalo	(S)	
5. Komaras	(Li)	1,75
6. Karlsbergs	(La)	1,70
7. Sahtinsch	(La)	

Kolmikhüpe.

1. Havulinna	(S)	13,78
2. Mäkinen	(S)	13,50
3. Komaras	(Li)	13,49
4. Raska	(E)	13,23
5. Gontis	(Li)	13,16
6. Kobin	(E)	12,63

Eesti 141.
Suomi 137.
Lietuva 55.
Latvija 37.

Kuulitõuge.

1. Viiding	(E)	15,53
Uus SELL'i rekord.		
2. Feldmann	(E)	13,43
3. Peräsalo	(S)	12,91
4. Häkkinen	(S)	12,68
5. Sarinsch	(La)	12,67
6. Komaras	(Li)	12,35

Odaviske.

1. Sule	(E)	64,87
Uus SELL'i rekord.		
2. Turma	(S)	56,96
3. Niggol	(E)	56,67
4. Puskunigis	(Li)	56,20
5. Tamulynas	(Li)	55,66
6. Sarinsch	(La)	55,00

4×100 m teatejooks.

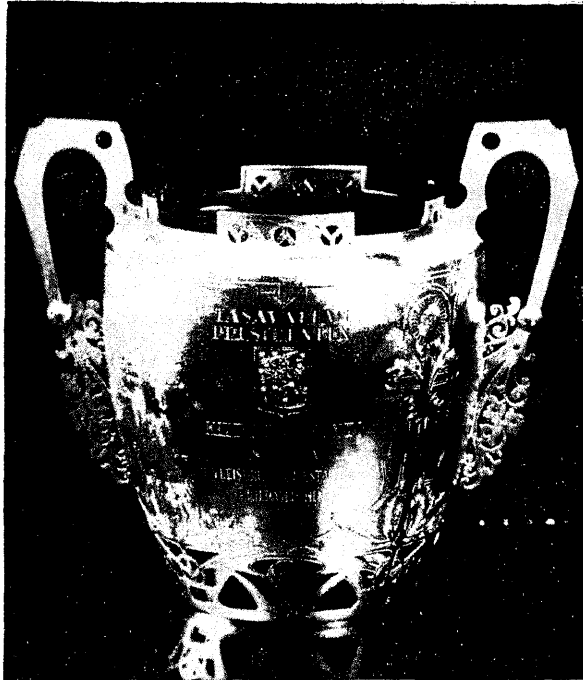
1. Fabricius — Mäkinen — Hokola — Nuppola	(S)	44,2
2. Haitov — Beckmann — Nesterov — Tomson	(E)	45,6
3. Gontis — Budrevičius — Svarplaitis — Jodele	(Li)	45,6

100+200+300+400 m teatejooks.

1. Nora — Nuppola — Fabricius — Mäkinen	(S)	2,02,4
2. Haitov-Tomson — Beckmann — Nesterov	(E)	2,04,8
3. Jodele — Svarplaitis — Budrevičius — Libermanas	(Li)	2,08,8

Üksikutest võistlejatest väärivad esiletõomist esijoonel Viiding (Eesti) oma 15,53 meetrilise tagajärjega kuulitõukes. Selle tagajärjega purunes J. Dimza (Läti) nimel seisev rekord 14,64,5 mtr.

Hästi esines odaviskes G. Sule, kes oma nimel seisvat rekordi 63,23 mtr., viis 64,87 meetrile. G. Sule juures võis panna tähele märgatavat närvilikkust. Kahe esimese viske juures astus tema üle ja vaid viimase viskega pääsis lõppvõistlusele. Kuna G. Sule oli klass omaette, siis

SOOME PRESIDENDI RÄNDAUHIND, MILLE SAAVUTAS EESTI MEESKOND

Teivashüpe.

1. Äрман	(E)	3,60
2. Häkkinen	(S)	3,50
3, 4, 5, 6, 7.		
Kiipsaar	(E)	
Karlsbergs	(La)	
Vaitonis	(Li)	3,30
Vende	(La)	
Turma	(S)	

Kaugushüpe.

1. Tomson	(E)	6,84,5
2. Tamm	(E)	6,84,5
3. Hakola	(S)	6,58
4. Turma	(S)	6,47,5
5. Behrsinsch	(La)	6,47
6. Sackus	(Li)	6,24

800 m jooks.

1. Pärn	(E)	2,04,0
2. Mäkinen	(S)	2,05,4
3. Jarmalajevs	(Li)	2,06,6
4. Balodis	(La)	
5. Keturakis	(Li)	
6. Reekstinsh	(La)	

3000 m jooks.

1. Höckert	(S)	9,12,4
2. Ahlström	(S)	9,12,8
3. Prööm	(E)	9,14,3
4. Adojaan	(E)	
5. Jarmalajevs	(Li)	
6. Janelis	(La)	

110 m tõkkejooks.

1. Komaras	(Li)	16,2
2. Nora	(S)	16,4
3. Beckmann	(E)	16,6
4. Vokietaitis	(Li)	
5. Turma	(S)	
6. Niggol	(E)	

Kettaheide.

1. Feldmann	(E)	43,68
2. Viiding	(E)	43,36
3. Sarinsch	(La)	41,59
4. Karlsson	(S)	40,14
5. Sackus	(Li)	38,82
6. Muhsis	(La)	36,98

võiks seletada närvilikkust vaid tema enda tänavuse 70 meetri piiri ületava hiiigetagajärjega, mille ületamine ehk vähemalt selleni jõudmine G. Sule't niivõrt hirmutas, et ta seda isegi kartma hakkas. Loode-tavasti saab tema sellest hirmutun-dest õige pea üle ja siis ei peaks raskusi tegema iseenda ületamine. Seekord see kahjuks ebaõnnestus.

Need olid ka ainsamad SELL'i uued rekordsaavutised. Teised tagajärjed keskpärased, kuid seepeale vaatamata olid võistlused kaasakis-

MEIE TEADUSTE UUDISMAALT

ANKEET V

Eesti ülikool eesti teaduse arendajana

Eelmises „Üliõpilaslehe“ numbris lõppes ülevaade Eesti ülikooli saavutistest filosoofiateaduskonna aine-aladel. Käesolevas numbris algab ülevaade õigusteaduskonna saavutistest meie teaduse arendamisel.

Iga rahvuse omapärasest moodustab osa tema õiguslik kultuur. Tegurid, mis rahva üldist arengut mõjutavad, vajutavad oma pitsati ka tema õigusliku korra arengule. Selleks, et mõista kehtivaid õiguseinstitute, tuleb vaadelda nende institutide ajaloolist arengut ning tegureid, mis seda arengut on mõjutanud. Sellepärast evib tähtsa koha õigusteaduses õiguse ajalugu, meil eriti — Eestimaa õiguse ajalugu. Dr. jur. h. c. J. Uluots, Eestimaa õiguse ajaloo professor, annab intervjuu oma töökabinetis.

„Eestimaa õiguse ajaloo alal on Eesti vabariigi kestvusel kõigepäält

vajalikuks osutunud selle teaduseharu ulatuse ja ehituse kindlaksteemine. Seni vaadeldi Eestimaa õiguse ajalugu nii, et tal oli kaks iseloomustavat joont: 1) alati seda ajalugu 13. sajandi esimesest poolest pääle, nähes Eestimaa õiguse ajaloo ainult Saksa õiguse ajaloo üht osa, kui Saksa provintsi õiguse ajalugu. 2) Seda ajalugu vaadeldi edaspidi ainult provintsiõiguse ajaloona, kusjuures jälgiti, kuivõrt Saksa õiguse elemendid pääle keskaega on siin püsinud. Eesti vabariigi ajal on vaadetes toimunud suur murrang. Esiteks, pole õige arvamine, nagu oleks õiguslik kord Eestis saabunud alles 13. sajandist pääle. Õiguslik kord Eestis on saabunud varem, vähemalt 1000 aasta jooksul, seoses eesti ühiselulise korraldusega, saabus ka vastav õiguslik kord. Lähem uurimine näitab, et ka 13. sajandist

pääle vana-Eesti õiguslik kord ei hävinenud, vaid ühel või teisel määral kestis edasi, muutes ja kujundades ümber sissetungijate Saksamaalt toodud õiguslikud arusaamised. Hilisematel aegadel Vana-Eesti õiguslik kord, iseäranis agraarkorralduse alal, aga ka muudes suhetes, kestis sajandeid edasi. Sel viisil Eestimaa õiguse ajalugu kõigepäält osaliselt on hoopis ulatusrikkam, kui seda käsitleti enne Eesti vabariigi tekkimist. Uue eesti orientatsiooni järgi Eestimaa õiguse ajalugu ulatub kõige varematest teadmivõimelistest aegadest kuni praeguse ajani. Teiseks, niipea kui ajalisel püritleda Eestimaa õiguse ajalugu eelpool tähendatud ulatuses, muutub ka selle ajaloo iseloom. Vana-Eesti aeg ning praegune Eesti vabariigi aeg ei ole ilmselt enam provintsiõiguse ajalugu. Kuid ka vahepääl-

kuvad, kuna iga maa esindaja oli oma värvide eest sõna tõsisel mõttes väljas. Peab ütleva, et iga meeskond tegi kõik, mis teha andis oma võimete väljapanekuks, mille tõttu ka võistlused igal alal küllaldaselt tugevad olid.

Meeskonna keskmine tasapind oli võrdlemise ühtlane nii Eestil kui Soomel ja teises järjekorras Leedul ja Lätil. Eesti vedas juba esimesel päeval 70 punktiga Soome 64 vastu ja pääsis ka lõplikult võidule 141 punktiga Soome 137 vastu. Eesti võidu kindlustamiseks aitasid eriti kaasa viievõistluses tublilt esinenud lätlased Sarinsch ja Bersinsch, kes ennast soomlastest ette nihutasid ja sellega ühtlasi võimaldas meie meeskonna võidulepääsu.

Esmakordselt SELL'i olümpiaadi ajaloo kujunes seekordsel olümpiaadil heitlus esikoha pärast eriti pingutatavaks. Oli ju Soome hinnatud meie võimeid alati võrdlemise alla ja see oligi põhjuseks, miks tänavu Eesti vastu saadeti tavalisest nõrgem meeskond. Sealtpoolt võeti Eesti meeskonna võimeid liiga kergelt ja tulemuseks oli napp kaotus. Kuigi Soome-Eesti meeskonnad olid ühejõulised, ei saa märkimata jätta, et õnn seekord meie poolt oli ja mõnepunktilise ülekaaluga omi hõimuvõimelised võitsime. Nii on ikkagi õnn määrava tähtsusega mitte ainult võistlustel, vaid võib olla isegi rohkem igapäevaseski elus. Seepärast tuleb alistuda kõikvõimsa õnne mõjule. Kahjuks olid aga hõimuvõimelised

eriarvamused. Nead ei saanud kirjutada oma kaotust ebaõnne arvele ja võistluste lõpupeole ei suudetud sealtpoolt hoida tagasi isegi spordimõistetele võõrast talitusviisist. Katsuti ümber muuta enne võistlusi kokkulepitud tingimusi 200 meetri jooksus ja vaieldi vastu nende enesete poolt soovitud eeljooksudes paigutamisele. Ei ole kahtlust, et eeljooksu esimeste meeste ajad on fikseeritud täpselt, et aga nende parem mees nähtavasti mingisuguse taktilise võtte pärast soovis nõrgemas eeljooksus joosta, siis oli selletatav, et vastu ootuste nende teine mees kaotas meie Tomson'ile ja Tomson tänu konkurentsile saavutas parema aja kui konkurentsita jooksja Nuppola.

sel ajajärgul, kui Eesti alad osutusid võõraste riikide provintsideks, ei tule vaadata õiguslikku korda Eestis ainult saksa õiguse sissetungi alana, vaid õiguslikku korda Eestis mõjutasid ka poola, taani, rootsi ning vene õiguse elemendid. Seega uue orientatsiooni järgi Eestimaa õiguse ajalugu on Eesti maa ja rahva õiguse ajalugu, seoses ümberkaudsete rahvaste õiguse ajaluga.

Kõigest celtoodust järeldub, et Eestimaa õiguse ajaloo ulatus ja iseloom on seega Eesti vabariigi ajal oluliselt ja põhjalikult muutunud.

Mis puutub üksikutesse uurimustesse, siis siin oleks mainida järgmist: Vana-Eesti aja kohta on toimetatud allikate kogumist, on aga ka toime tulnud üksikute sünteetiliste ülevaadetega. Keskaegse õiguse kohta on ilmunud väärtuslikke uurimusi peamiselt agrarikorralduse ja maksumiskorralduse, kuid ka kriminaalõiguse alalt. Poola, Taani ja Rootsi aja kohta on uurimine liikunud peamiselt agraarvahekordade ning administratiivorganisatsiooni uurimises. Samal ajal on ilmunud ja ilmumas väärtuslikke töid kohtuprotsessi alalt. Vene ajast 18. sajand on jäänud kõige rohkem kõr-

vale, 19. sajand on leidnud ja leidmas suuremat tähelepanu, samuti ka 20. sajand. Eesti vabariigi aegne seadusandlus ning õiguslik kord on aga sedavõrt seotud maksva õigusega, et siin sagedasti on raske eraldada seda, mida pidada ajalooliseks, sellest, mis käib maksva õiguse alla.

Kõike kokku võttes arvan, et Eesti vabariigi kestel on Eestimaa õiguse ajaloo uurimisele seatud objektiivsed ning väärtuslikud alused ja on püstitatud juba, mõnes kohas kõrgemad, mõnes kohas madalamad osad Eestimaa õiguse ajaloo ehitises. Jääb vaid soovida ja loota, et lähemas ja kaugemas tulevikus see ehitis seatud vundamendile uuendatud kavade kohaselt lõplikult katuse-alla viiakse.“

Dr. jur. L. Leesment, Eestimaa õiguse ajaloo eradotsent, ütleb uurimisvõimaluste kohta Eestimaa õiguse ajaloo alal järgmist:

„Võimalused uurimiseks Eestimaa õiguse ajaloo alal on väga hääd, kuna tähtsamad arhiivid — Tartus Riigi Keskarhiiv, Riias Riigiarhiiv ja Tallinnas Linnaarhiiv — on oma läheduse tõttu hästi kasutatavad. Kaugematest arhiividest Eestimaa õiguse ajaloo uurimise seisukohalt on olulisemad: Königsbergi, Viini, Kopenhaageni, Krakovi, Varssavi ja Stokholmi arhiivid. Õnnetus seisab aga selles, et meil Eestimaa õiguse ajaloo alal nende uurimisvõimaluste kasutajaid on vähe. Üldse juristid on praktiliste kalduvustega. Pääle ülikooli lõpetamist siirduvad nad kas advokatuuri, kohtu- või administratiivala. Ülikooli juurde teaduslikku tööd tegema jäävad vähesed. Ja needki vähesed valivad omale edasiõppimiseks niisugused alad õigusteadusest, mis jätavad võimaluse edasiõppimisel saadud põhjalikke teadmisi praktiliselt rakendada, juhul, kui ülikoolil noort teadusemeest pole võimalik kasutada. Valitakse edasiõppimiseks näiteks kriminaalõigus, ei valita aga tavaliselt Eestimaa õiguse ajalugu, mille juures töötamine praktilisele juristile mitte midagi ei anna. Sellepärast seisavad kasutamata laialdased võimalused ja seisab tegemata suur

osa tööd, mida meie õiguse ajaloo alal teha tuleks. Meil on ju palju ajaloolasi, kes tüsedat tööd teevad meie üldajaloo uurimise alal, aga meie õiguse ajaloo uurimist ei saa nad edasi viia, kuna nad pole kompetentsed juriidilisis küsimusis. Õiguse ajaloo uurimine jääb juristide-ajaloolaste ülesandeks.

Eestimaa õiguse ajaloo uurimise alal suudaksid teha mõndagi ka õigusteaduskonna üliõpilased. Eriti tuleks üliõpilasi rakendada juriidilise traditsiooni kogumisele. Juriidiline traditsioon elu moodsamaks muutudes iga päevaga hävineb. Kui meie juriidilise traditsiooni kogumisega juba hiljaks pole jäänud, siis on selle kogumiseks vähemalt viimane aeg käes. Praegu võib juriidilist traditsiooni suuremal määral veel koguda Eesti läänernerannikul, Kihnu ja Ruhnu saartel.“

Dr. jur. L. Leesment on mõne aasta eest ise käinud kogumas juriidilist traditsiooni ning jutustab, misugused huvitavad tavad maksavad näit. hülgeküttimisel.

„Siis võiksid üliõpilased Eestimaa õiguse ajaloo uurimise alal kaasa aidata sellega, et nad oma koduvallas valla-arhiiviga tutvuneksid. Siin pole niivõrt tähtis tutvunemine valla ametliku ja korrahoitud arhiiviga, vaid nende arhiivdokumentidega, mis on visatud kusa-gile aita või põõningule, mille hulgas aga väga tähtsaid ja huvitavaid dokumente võib leiduda.“

Dr. jur. L. Leesment tunneb erilist huvi keelte vastu; nii on ta õpinud muude seas näit. ka hiina keelt. Huvist keelte vastu on arenenud ka huvi võrdleva õigusteaduse vastu, mida dr. jur. L. Leesment kolmat semestrit omal algatusel loeb.

„Võrdlev õigusteadus rakendab õigusteaduses võrdlevat meetodit. Ta on alles noor õigusteaduse haru ning selle tõttu ei loeta teda veel ka paljudes välismaa ülikoolides. Võrdlev õigusteadus on aga väärt, et meie talle rohkem tähelepanu omistaksime. Meie üldine jurisprudents on senini baseerunud liialt vene ja saksa vaadetele. Need vaated on

Võistlustel tulid ju mõned vähesemad vead ilmsiks, kuid need ei olnud milgi tingimisel määrava tähtsusega võidusaavutamisel. Kohtunikku-de kogu tähtis omi ülesandeid täielise erapooletuse ja andumusega, mõne juhusliku vea pärast ei saa lükata ümber eelmainitult.

Loodetavasti võtavad kõik meeskonnad omi vastaseid tulevikus tõsisemalt, siis ehk langeb ära vaidlus esikohale pääsemiseks.

Kokkuvõttes olgu eriti rõhutatud, et kuigi tagajärjed mõnel alal ei ulatunud rahvusvahelise tasemeni, peab siiski austama seda indu, millega võisteldi ja võideti. Õieti ei saagi nõuda alalisi rekordite purustamist, vaid tuleb hinnata võidutahet, millel ülisuur kasvatulik tähtsus ka igapäevases elus.

Sportliku võidutahte arendamine ei vii mitte üksi võidule spordiraal, vaid see tahe peab viima ka meid edasi teaduslikul põllul ja õpetama võitma ka eluraskusi.

E. Neuman.

mõjutanud meie seadusandlustki kuni viimase ajani. Meil tuleks aga vaadata ka kaugemale, tuleks tähele panna suuruselt ja struktuurilt meile vastavate riikide õiguslike instituute ning neid meie õiguslike instituutidega võrrelda. See aitaks annuleerida vene ja saksa mõju meie õigusteaduses. Nooremad õpetajad on vabad sellest mõjust, aga nad kannavad endas päämiselt sellest riigist päritolevaid mõjutusi, kus nad on õppinud. Nii on meie jurisdidentsis viimasel ajal märgata näit. itaalia ja prantsuse mõju.“

Dr. jur. L. Leesment toob ühe üldsust enam huvitava näite võrdleva õigusteaduse alalt.

„Kui meil oma uue riigipää küsimus aktuaalne oli, siis arvati, et peaaegu kõikides vabariikides on riigipää nimetuseks — president. Vastava literatuuriga tutvunedes aga näeme, et väga paljudes vabariikides riigipääd omapärase nimetusega nimetatakse. Ainult riigipää nimetus rahvusvahelises läbikäimises tõlgitakse, nagu meilgi, prantsuse keeles „le Président“ ning teistes keeltes vastavalt sellele. Kuna meil aga

enamiku riikide riigikorruga tutvutakse tõlkekirjanduse kaudu, siis selgest ka arvamine, et mujal vabariikides riigipääd presidendiks nimetatakse ning omapärase nimetused puuduvad.“

Saavutistest riigiõiguse alal annab ülevaate riigiõiguse professor dr. jur. N. Maim:

„Praegusel ajal on riigiteadusel ühes riigiõigusega läbi teha sügav uuendumise protsess. Senine suhtumine riigisse, kui ühiskonna üle valitsevasse võimukorda, on terava arvustuse leidnud, mille mõjul riigiõiguse põhialused on võetud ümberhindamisele. On jõutud arusaamisele, et on põhjendamatu riigivõimu eraldamine ühiskonnast, et selle vastu üldsusele on kasulik riigi ja ühiskonna lähendamine, nii et riigivõimu teostamine sünniks asutiste kaudu, kes ühiskonna poolt ametisse seatakse ja kes kannavad ühiskonna ees ka vastutust. See muutus suhtumises riigisse leidis alguse Ida-Euroopas juba enne maailmasõda, kuid Eesti riikluse tekkimine ja teised sündmused on meie seltskonnale esitanud need küsimused otsustamiseks

ja avaliku elu vahekordades õiguslikult määramiseks.

Ülikoolis tulid loomulikult selle muutuse põhiprobleemid käsitlele võtta ja riigiõiguse kursuses eeskätt selgitada riikluse uut sisu, vahekorra riigi ja isiku vahel, mis seab riigiprobleemistiku keskkohal. Peale selle on võimalik olnud ka kaasa aidata riigiteaduse arendamiseks mõne üldise küsimuse käsitlemise kaudu monograafilistes teostes. Nii selgitab teos „Parlamentarism ja suveräänne riik“ (1927. a.) ühtimise joont riigi olemuses. Siin on püütud näidata kaasaegse parlamentaarse riikluse loomuse abil, et võim ja riik ei tarvitse olla väljaspoolt ühiskonnale peale sunnitud, kui aga ühiskond jõuab arusaamisele, et tema siseosad peavad olema kooskõlastatud. See arusaamine on siis võimalikuks, mis antud ühiskonnas oleks riiklikuks, ja riik osutuks sarnase arusaamise läbi esile kutsutud avaliku tegevuse väljendajaks. Sama mõtet laiemates raamides käsitleb teine teos: „Rahvasteliit ja riik“ (1932. a.). Siin on näidatud,

HÕIMUKIRI HÄMEST BUDAPESTI

Armas kaasvõitlejal

Mu ees laual lebab avatuna kaardiatlas. Kui võtaksin sellel kõige lähema tee kahe punkti — s. o. Kekkose küla ja Budapesti või Doonau jõe ja Näsijärve — vahel, Sulle tunduks see ikkagi liiga kaugena ja ebausutavana võrreldes selle kõige lähedusega, millest ma järgnevas tahan anda Sinule pilti. Aga ära arva, et mul on kergem uskuda kõike Sinu Ungari ülistust, liiategi kui need meie kaugemad sugulased meist mitme meie nii keelelt kui tõult hoopis võõra rahva ja maaga on eraldatud. Soome pastorikirjanik Järventaus ütles kord enesest ühel hõimutähe all peetud ettekandekoosolekul Helsingis: ma olen ungarihull, Sina võiksid öelda ja mina võiksin öelda —, kuid olgem kokku-

holdlikud meelitustega, sest oleme ju töötanud püsida asjalikkuse piirides ja jutustada üksteisele vaid vahetuid muljeid — Sina säält alt (mul on kaart ikka ees!) veini ja temperamendi maalt, mina siit ülevalt mõõdukate ja võib olla isegi pikaldaste, kuid südamlikkude hõimlaste elust.

Sina ju tead, et ma ei kuulnud hõimurahvastest ja sugukeeltest esimest korda täna ega eile. Oleme ju koos siunanud lektor Suits'u loenguil järgsilpide pikki vokaale soome keeles ja rõõmustanud mitmesuguste etimoloogiliste ja semantiliste ühtelangevuste üle ema- ja sugukeelis. Olin ka ammu juba teadlik selles, et Soomes ei või piima paluda ta õige nimega ja mordvalane, kui ta kuuleb lõuna-estlast kõnelevat mõskmisest, kardaks pääpesu (NB! sõna otseses tähenduses!).

Kuid see kõik kuulub meie hõimurahvastuse romantismi ajastusse.

Ilus aeg oli ju seegi, veidi salapärane aga seda enam kujutlusierutav nagu kirjateel uuendatud läbikäimine kaugele-rännanud vennaga kunagi. Rõõmustud kuuldes, et kusagil kaugel üks sugurahvastest peab hobuseid nagu meigi, kuid nimetab neid lehmadeks ja teise keelega tutvunedes tuled mõttele, et neil kunagi veini kõrval ka vesi on mänginud mingit osa, sest kuidas sellel muidu oleks säilinud sama nimetus kui meil.

— See oli igasuguste koosolekute, -klubide ja -päevade ajastu, millel sellisena kahtlemata suured teened ja ülesanded hõimuvaate levimisel laiemates hulkades. Kui niisugused hõimupäevad on suutnud äratada esimese huvi neist osavõtjas, siis on nad

et õigusteoreetilisi raskusi pole selleks, et riigid omavahel jalule seaksid koostöö, kus omaksid kooskõlastatud suhted otsustava osa. Sel korral on riikidevahelises elus valdava tähtsusega ühtimise moment, mille väljendajaks on Rahvasteliit. Õigusteoreetiliselt tuleb aga siis lähendada teineteisele sisemist ja välist avalikku õigust (riigi- ja rahvusvahelist õigust), ning leida nende jaoks ühiseid põhialuseid, mis moodustaksid üldise avaliku õiguse.

Selle üldise riigiteoreetilise töö kõrval on käsitletud ka üksikuid küsimusi vähemates artiklites. Aga ka teiste teaduskonna liikmete poolt on avaldatud riigiõiguse alal mitmesuguseid kirjutisi. Omal ajal on professorid Behrendts, Csekey ja dotsent Korsakow, kui ka dr. Villecourt Eesti riigiõiguse ja tema arengu kohta kirjutanud artikleid prantsuse ja saksa keeles; professorid Piip ja Ulots Eesti keeles. Hiljem on seda jätkanud nooremad teadlased, professor A. T. Kliimann, V. Nõges, A. Mägi, kelle sulest rida

lühemaid ja pikemaid kirjutisi on ilmunud ajakirjas „Õigus“.

Üldiselt võib ütelda, et 14 aasta kestel riigiõiguse alal mõndagi on tehtud, ja et teatud üldine suund on ikka rohkem selgumas. Tarvilik on püüda mõista Eesti vaimu- ja mõttealaadi kohaselt riikluse üldisi aluseid, kuid see võib väljenduda täiel määral alles aja jooksul. Võib-olla oleks veel enam tehtud, kuid paraku on teadusliku töö jaoks meil tingimused ikka kitsad olnud ja viimastel aastatel järjest veel kitsamaks muutunud, nii et ainelistele võimalustele puudumisel küll väga suur osa kavatsustest peab veel ootama jääma lahendamaid olusid.“

Saavutistest rahvusvahelise õiguse alal saab rahvusvahelise õiguse professor A. Piip mahti loengu vaheajal öelda vaid mõne sõna:

„On püütud uurida Eestisse puutuvaid rahvusvahelise õiguse probleeme. Teostest rahvusvahelise õiguse alal on eesti keeles ilmunud minu rahvusvahelise õiguse õpiramat „Rahvusvahelise õiguse süs-

teem“, eesti diplomaatliku ajaloo huvitavamast osa käsitlev „Tormine aasta“ ja dr. jur. N. Kaasiku „Rahvasteliit“, prantsuse keeles on ilmunud dr. jur. N. Kaasiku dissertatsioon „Le contrôle en droit international“. Pääle nimetatud teoste on ilmunud välismaistes rahvusvahelise õiguse ajakirjades terve rida artikleid minult, dr. jur. N. Kaasikult ja Csekey'lt.

Dr. jur. N. Kaasik annab oma intervjuu kirjalikult:

Rahvusvaheline õigus on Eesti Ülikooli algusest peale olnud sundlikuks aineks õigusteaduskonnas, kus üliõpilased tutvuvad sellega nii teoreetilistel loengutel, kui ka praktilistel töödel. Oma laadilt kuulub rahvusvaheline õigus huvitavamate ainete hulka tänu oma kiirele arenemisele peale maailmasõda, arenemisele, mis kaasa toonud palju uusi õiguslikke institute ja mis põhjustanud suuri ja põhjapanevaid ümberhinnanguid teoorias. Pääle selle, Eesti iseseisvuse saavutamisele on loomulikult tõusnud huvi ka välis-

oma pää-ülesande täitnud. Igatihe oma ülesandeks jääb seda arendada. Selle juures on aga isiklik kokkupuutumine vältimatut, kui tahetakse saavutada midagi ülesehitavat, selles oled Sa arvatavasti minuga ühel arvamusel. Ei jätku sellest, et me mõnel pidulikult aktusel frakis ja lillega nõopaugus anname üle üksteisele pidulikult igasuguseid aadresse, tervitusi, kingitusi ja õnnesoove. Ei jätku ka vastastikuseist külaskäigest üliõpilasorganisatsioonide aastapäeval. See kõik on vastuvaidlemata samm edasi hõimutöös, kuid sellest on veel vähe. Vähe on ka stipendiaatide vahetusest vennasmaade üliõpilasperede vahel, sest stipendiaat, kui ta liigub ainult ülikoolilinna piirides, saab küll ülevaate ja muljeid-elamusi üliõpilaselust, kuid rahvas kui niisugune ise jääb talle ikkagi võõraks. Sellepärast tundub minu arust parima teena (seni katsetatuist) üheteise tundmaõppimiseks süvine üliõpilas- ja õpilasvahetus.

Nagu Sa tead, on mul olnud võimalus kõik eelnimetatud „faasid“ läbi teha. Ja oma arust väga õnnelikus järjekorras, nimelt esiteks stipendiaadina Helsingis, siis üliõpilasvahetuse teel ja lõpuks veel ei kellegi armust ega eriliste esindamis-kohustustega, vaid vaba inimesena seni eestlasti täiesti küllastamatus ümbruses.

Sa näed, ma tükin vägisi nimetama oma põhjapoolset sugulast, aga millest süda täis, sellest räägib suu ja teiseks isiklikke muljeid on mul ainult säält poolt.

Ma rääkisin eelpool õnnelikust järjekorrast. Tahaksin seda siinkohal pisut lähemalt põhjendada. Pean nimelt õnnelikuks järjekorraks seda, kui asjade areng selle juures näitab tõusvat tendentsi. Lühidalt, tahan öelda seda, et kui pääle siin maalviibimise alles oleksin pidanud võtma osa üliõpilaselust Helsingis, oleksin võib olla olnud mõningad väikesed peetumused võimalikud. Sest vaata, meie akadeemilised kodanikud, meil on juba kord

niisugune viga, et me kipume kõiki kuidagi arvustama. See on muidugi meie õpetajate süü, sest kui sa ikka igas seminaris ja proseminaris pead muudkui oponentima ja teise juures viga otsima, siis jääb sulle lõpuks niisugune viga manu, et pead teise juures vigu leidma. Ainult selle vahega, et seminaritöös vaatad teist mõne kuulsuse prilli läbi, kaitsed oma väiteid aksioomidega, oma suguvenda arvustad aga ainult ja just nimelt oma prilli läbi. No ütles, miks on soomlastel just niisama suur sümpaatia sakslaste — kui nad väidavad meil olevat venelaste vastu?! Säält poolt: miks ei oska eestlased keeta õiget kohvi? Meie poolt: miks sütiakse Soomes alati kuivanud leiba? Eesti naisüliõpilane siunab soome kombeid, kui soome kavaler ei oska aimata, kunas ta on riietunud toaletti, mis nõuab tingimata autos kohalesõidutamist ja samal ajal närvitseb soome kavaler ja sajatab eestlaste ebatäpsust, mille tõttu tema kahele eesti külalisele hoo-

poliitiliste küsimuste kohta, mille mõistmiseks ja eriti hindamiseks rahvusvaheline õigus on määrava tähtsusega.

Õppetegevuse kohta võiks ütelda, et rahvusvahelise õiguse professor on kogu aeg töötanud nii ütelda täie koormatiseaga. Sealjuures ei saa aga mainimata jätta neid raskusi, mis õppetegevuses esile kerkinud. Kõige pealt häirib uuemate teoreetiliste tööde puudus. Vana aja kohta leidub meie raamatukogus küllalt ja hästi valitud materjali, kuna uuema aja kohta seda ütelda ei saa. Alati sed raamatukogu eelarve kärpimised on viinud nii kaugele, et ei ole võimalik tellida kõike seni kogutud ajakirju, rääkimata veel uute ajakirjade juurdetellisest. Monograafilisi töid saab tellida raamatukogu ja õigusteaduse seminari peale kokku vaid naeruväärt väheses ulatuses. Kui selles asjas peatselt paranemist ei tule, siis osutub sammu hoidmine uuemate teoreetiliste saavutustega peaaegu võimatuks. Üliõpilasi raskendab rahvusvahelise õiguse tundmaõppimises veel keelte puudulik tundmine. Kirjandus rahvusvahelise õi-

guse alalt on kõige parem prantsuse ja inglise keeles ja neist valdavad meie üliõpilased vaid viimast. Saksa keelega aga ei ole rahvusvahelises õiguses suurt peale hakata.

Vaatamata nimetatud halbustele, võiks siiski tähendada, et töö rahvusvahelise õiguse ala on olnud küllalt edukas. Seda näitab kas või magistrereimiste arv: rahvusvahelise õiguse peaineks on valinud seni kolm isikut, doktoreerinud sel alal — üks. Niisuguste tulemustega ei saa kiidelda teised alad. Raske on ütelda, missugustel konkreetsetel aladel oleks vajalik rahvusvahelise õiguse tundmine. Välisministeerium oma juba kujunenud ja sealjuures väiksearvulise koosseisuga vajab vaid väga vähest igaaastast juurdevoolu. Küll aga osutub spetsialiseerumine rahvusvahelises õiguses vajalikuks kohtu ja advokatuuri alal, sest protsesside hulk rahvusvaheliste elementidega suureneb alatasa, otsekoheses proportsioonis rahvusvahelise õiguse kokkusulamisele siseõigusega. Samal põhjusel on kasvamas rahvusvahelise õiguse praktiline tähtsus ka muudel aladel.

vastab julgesti oma suuruselt mõne meie teadlase oma. Ja sääli ei puudunud ka Eesti kirjanduse esindajad.

Huvi Eesti vastu on suurenenud iga aastaga. Kahe aasta eest tuli mul ühes maakonna arsti perekonnas tagasi tõrjuda ja korrigeerida oma eelkäija ja meie armastatud kaasmaalase balti-sakslasest preili attestatsioon: Eestis ei ole üldse sauna, sest eestlane ei pese ennast, eestlane sööb leivakõrvalisena ainult seda kala, mis kilust suurem ja heeringast väiksem, Eesti haritud perekondades on valitsevaks keeleks saksa keel. Et mul nüüd enam niisuguseid asju õiendada ei tulnud, ei olene mitte üks sellest, et mul siin niisugust eelkäijat ei ole olnud, vaid sellest, et aeg on läinud edasi 2 aastat. Vahepeäl on käinud Eestis mitmed Soome organisatsioonid, nagu raudteelased ning kooliõpetajate ühingu ja nende mõju on seda märgatavam, et nad lähevad laiali üle maa, ja kus juba Eesti sõbralikkuse idee olemas, sääli levib ta iga aastaga kaugemale.

Nüüd tulin tagasi samale väitele, millest lähtusin: kui kongressid ja hõimupäevad on täitnud oma ülesande, kogu küsimuse n. ö. teoreetilise poole, siis alles algab üksikute hõimutöö. Ja kuna me seisame jällegi traditsiooniliste hõimupäevade ees, meil ei ole paremat soovi, kui et need täidaks oma ülesande, aitaksid levitada kõikide soomesugu rahvaste ühtekuuluvusetunnet, äratada laiemaid hulki äratundmisele, et kõiki soome sugu rahvaid seob ühine sugulusside, et teadlikkude üksikute arv kasvaks. Kekkonen, 1934. a.

A. H—c.

lega valmistatud tervituskõne tuleb lasta ainsusse parandada. Need kõik on raskekaalulised küsimused üliõpilaspere nõudlikus ja arvustama õppinud õhustikus.

Hoopis teine on lugu mäl, rahva enese keskel. Sa leiad end korräga keset usaldavat ja usaldustvõitvat õhkkonda. Igasugune liigne arvustustahe hääbub ja sinagi oskad võtta inimest inimesena.

Hämelane, Kivi „Jukola veljeksete ja Nõmme kingseppade“ Esko eeskuju mõjub ehk esimesel silmapilgul pisut endassetõmbunult, ta ei tee ise lähemiskatset, aga ei mõju ka kuidagi tõrjuvalt. Ta asub meelsamini ootaja seisukohale. Kuid kõik kuuldused hämelaste külmusest, jäikusest ja kohmakusest seltsimisel on liialdatud. Olen viibinud Hämes talve ja suve, olen olnud võõrana haritud perekonnas ja ehtsas Häme talus, ja muljed kõikjal on parimad. Ei ole vaja min-

git nõiakunsti selleks, et pääseda lähedale kohalikele elanikele, saada sõbraks nendega parimas mõttes. Tarvitseb ainult loobuda oma arvustaja ülesandest, näidata, et oskad võtta teist sellisena kui ta on, hinnata seda, mida sinule pakutakse puhtast külalislahkusest. Ja tänulikud on nad igast külakostist, mida eestlasena pakkuda võid. Kohaliku noorsooühingu saalitäis publikut kuulab suurima andumusega pisemagi ettekande eesti külalise poolt.

Eestist teatakse üldiselt õige palju. Palju aitab siin kaasa raadio, mida kuulatakse igas talus 2 korda päevas järjekindlalt. Kohtasin üht kooliõpetajat, kes kõneles rahuldavalt eesti keelt, kuigi ta ei olnud kohanud enne ühtki eestlast. Lihtsalt oli õppinud keele raadios pr. Vesterise tundides. Pääle selle loetakse Soomes keskmiselt palju rohkem kui meil. Olen näinud talusid, kus peremehe raamatukogu

Üliõpilaskonna tervisliku ankeedi andmeid

Järgnevalt vaatleme, kuidas suhtub üliõpilaskond sportimisse. Sportimist vaadeldi ankeedis kahelt seisukohalt. Eraldati sportijad käesoleval ajal ja minevikus. Üliõpilasena, s. o. ankeedi korraldamise ajal, sportijaid on 1563, mis moodustab 46,6% üliõpilaste arvust. Sellega ligi pooled üliõpilastest leiavad aega ja tahet keha arendamiseks vaimlise töö kõrval. Neid, kes ennem sportinud, kuid sellest ülikoolis loobunud, on 641 ehk 19,1%. Sportiga ei ole üldse tegelema 1150 üliõpilast ehk 34,3%. Soo järele jagunevad sportijad järgmiselt:

mehed	
Spordib	1085 ehk 48,3%
On sportinud	466 „ 20,8%
Ei spordi	694 „ 30,9%

naised:	
Spordib	478 ehk 43,1%
On sportinud	175 „ 15,8%
Ei spordi	456 „ 41,1%

Nagu ülaltoodust nähtub, tegelevad meesüliõpilased sportimisega enam.

Vaadeldes sportivaid üliõpilasi spordialade järele, näeme, et meeste poolt harrastatumaks alaks on kergejõustik, missugusel alal teotseb 596 ehk 26,6% sportijatest. Teaduskondade järele esikoha omavad siin majandusosakonna ja arstiteaduskonna üliõpilased. Järgmised alad tähtsuse poolest on käsipall 13,8%, veesport 12,7%, talisport 10,4% ja võimlemine 6,0% sportijate arvust. Eriti mainida võiks veel tennist, missugusel alal teotseb 2,8% meesüliõpilastest-sportijatest, arvuliselt 63. Naisüliõpilaste lemmikaladeks on talisport 221 sportijaga (19,9%), veesport 198 sportijaga (17,9%) ja võimlemine, missugusel alal esineb 163 naisüliõpilast (14,7%). Järgmiste aladena võiks nimetada käsipalli (8,5%) ja kergejõustikku (6,5%). Üllatavalt suur arv on naisüliõpilaste hulgas tennisesportlasi võrreldes meestega, nimelt 56 (5,0%).

Vaadeldes sportijaid vanemate ühiskondliku kihistuse järele, võime konstateerida suurt sportijate ülekaalu linnakihistustest päritolevate üliõpilaste hulgas.

Nimetatud ja veel paljud teised spordialad esinesid ankeedi vastustes mitmesugustes kombinatsioonides, mille arv oli nii suur, et nende äramahutuseks tuli koostada üle 4 meetri pikkune tabel.

Üliõpilaste kehamõõdud.

Pikkus. Kõigepäält tuleb tähendada, et üliõpilaste keskmine pikkus erineb tublisti üldrahvuslikust keskmisest pikkusest. Kui eestlaste keskmine pikkus arvatakse olevat meestel 172,5 sm ja naistel 160,0 sm, siis esinevad need mõõdud üliõpilaste juures: meestel 173,83 ja naistel 160,98. Millest see vahe (meestel 1,33 sm ja naistel umbes 1 sm) on tingitud, seda võib seletada sellega, et üliõpilased moodustavad teatud erilise valikrühma kogu rahvastikust.

Üliõpilased kehapiikkuse järele jagunevad, tarvitades rahvusvahelist jaotusviisi, järgmiselt:

Mehed:	sm	arv	%
Väga väik.	130—149	2	0,1
Väikesed	150—159	26	1,2
Alla keskm.	160—163	73	3,3
Keskmisel	164—166	142	6,3
Üle keskm.	167—169	272	12,1
Suured	170—179	1318	58,8
Väga suur.	180—199	408	18,2

Kokku 2241 100

Naised:	sm	arv	%
Väga väik.	121—139	—	—
Väikesed	140—148	18	1,6
Alla keskm.	149—152	58	5,2
Keskmisel	153—155	112	10,1
Üle keskm.	156—158	205	18,5
Suured	159—167	552	49,8
Väga suur.	168—186	164	14,8

Kokku 1109 100

Tähtsama rühmana esinevad suured ja väga suured mehed ning üle

keskmise ja suured naised. Kõige lühem üliõpilane ei kuulu mitte naisüliõpilaste hulka, vaid selleks on 136 sm pikk meesüliõpilane. Väga suurte meeste hulgas saavutab üks peaaegu 2 meetri piiri, nimelt 198 sm.

Vaatleme üliõpilaste keskmist pikkust rahvuse järele.

	mehed:	naised:
Eestlased	173,77	161,07
Sakslased	176,34	161,88
Venelased	172,34	160,33
Juudid	169,57	156,69
Rootslased	174,40	161,00
Lätlased	179,38	161,25
Muud	174,73	163,00

Üldine keskmine 173,83 160,98

Meesüliõpilaste hulgas pikemana esinevad lätlased. Peab aga kohe tähendama, et see arv võib olla juhuslik, kuna lätlasi meesüliõpilasi on äärmiselt väike arv — 11. Sakslaste ja rootslaste suurem keskmine pikkus on aga täiesti seletatav nende rahvaste pikema kasvuga. Naisüliõpilaste keskmine pikkus on üksikute rahvuste järele peaaegu ühtlane, peale juutide, kes (nagu mehedki) on märksa väiksema kasvuga. Ka venelased on lühemad teistest rahvustest.

Eriti huvitava tulemuse andis ankeet, kui vaadelda pikkust vanuse alusel. Mida vanemad üliõpilased, seda väiksem on keskmine pikkus. Kuni 19-aastaste meeste keskmine pikkus on 174,62 sm, üle 35-aastaste — 172,09 sm! Vahe 2,53 sm. Naisüliõpilaste pikkus pakub umbes sama pilti; seal on vahe nooremate ja vanemate vahel üle 1 sm. Kas ei ole kasvamas pikem rahvapõlv?

Vanemate ühiskondliku kihistuse järele esinevad pikematena tööstuse alal teotsejate lapsed: keskmine m. — 175,69 sm ja n. — 162,89 sm. Lühemad on meesüliõpilastest väike-talu-poegade lapsed (keskmine 172,26 sm) ja naisüliõpilastest kaupmeeste lapsed (159,71 sm).

Pikemad mehed õpivad mat.-loodusteaduskonnas ja lühemad looma-

arstiteaduskonnas, kuna naiste hulgas pikemad õpivad aga õigusteadust. Mat.-loodusteaduskonna meesüliõpilaste võrdlemisi suur keskmine pikkus on seletatav sellega, et nimetatud teaduskonnas õpib palju sakslasi, kelle pikkus ületab üliõpilase keskmise pikkuse.

K a a l. Üliõpilase keskmist kaalu (kg) vanemate ühiskondliku kihistuse järele vaatleme alamal.

	mehed	naised
Talupidaj. üle 10 ha talundis	71,40	60,84
Talupidaj. alla 10 ha talundis	70,51	60,79
Palgal. ettevõttepäid.: kaubanduse alal	70,07	59,47
tööstuse alal	72,13	60,44
Isetöötavad väike- ettevõtjad	69,28	58,66
Töölised, teenijad	69,04	59,76
Ametnikud	68,73	58,49
Vabakutselised	70,53	59,39
Kapitalist elavad	71,11	58,47
Üldine keskmine	69,97	59,25

Kaal oleneb nähtavasti teatud määral pikkusest, vähemalt meeste hulgas, kus töösturite kihistuse kõige pikemad mehed on ka kõige raskemad. Muidugi ei jäta siin mõju avaldamata ka muud tingimused, nagu elutingimused, vanus, kehaehitus jne.

Vanuse tõusuga kasvab kaal, näidates äärmistes vanusegruppides niisasti meestel kui ka naistel umbes 7-kilogrammelist vahet.

Teaduskondade järele raskemad meesüliõpilased on õigusteaduskonnas (71,48 kg), sama teaduskonna majandusosakonnas ja põllumajandus-teaduskonnas. Kõigi teiste teaduskondade üliõpilaste keskmine kaal on alla üldist keskmist. Naisüliõpilastest kõige suurema keskmise raskusega on põllumajandus- (62,33 kg) ja loomaarstiteaduskonna üliõpilased.

P e a m õ ò d u d. Esinevad kaheksugused peamõõdud: pikkus — suurim otseläbimõõt ja laius — läbimõõt pea laiema kohast. Rahvuse järele erinevad meesüliõpilased: eestlased ja rootslased, kes omavad suurima pea pikkuse ja ka laiuse.

Naisüliõpilaste peamõõtude erinevused on palju väiksemad. Eestlase meesüliõpilase keskmine pea pikkus on 19,10 sm, laius 15,59 sm; naistel pikkus 18,24 sm, laius 15,00 sm. Vanemate ühiskondliku kihistuse ja teaduskondade järele peamõõdudes suuri erinevusi ei ole.

Täpsemat ülevaadet peamõõdudest võimaldab anda peaindeks, s. o. pea laiuse suhe pea pikkusega. Kahjuks ei võimalda nende ridade piiratud arv pikemalt peatuda peamõõtude juures. Märgime vaid keskmised üliõpilase peamõõdud:

	mehed	naised
Pea pikkus sm	19,05	18,24
Pea laius sm	15,55	15,00
Pea indeks	81,54	82,07

R i n n a k o r v i m õ õ d u d. Rinnakorvi keskmine otseläbimõõt (sagitaal) sissehingatul on meestel 22,08 sm, naistel 20,55 sm; väljahingatult — meestel 19,16 sm, naistel 18,24 sm. Rinnakorvi keskmine ristiläbimõõt (frontaal) sissehingatul on meestel 30,33 sm, naistel 26,77 sm; väljahingatult meestel 27,33 sm, naistel 24,71 sm.

Rinnakorvi suhteline otseläbimõõt — sagitaali % frontaalist ehk rinna kumerus — keskmiselt (väljahingatult) on meestel 70,2, naistel 73,8. Suurema rinnakumerusega erinevad teistest palgalistega ettevõttepäidajate ja isetöötavate väikeettevõtjate lapsed — meesüliõpilased. Naisüliõpilastest on suurema rinnakumerusega kaupmeeste, tööliste ja töösturite lapsed.

K e h a e h i t u s j a t o i t u m u s.

K e h a e h i t u s. Kehaehituselt jaotati läbivaadatud üliõpilased kolme gruppi: tugevad, keskmised ja nõrgad. Enamus üliõpilastest, 2369 (70,63%), on keskmise kehaehitusega, väiksem osa, 877 (26,15%), tugeva ja tähtsusetu arv, 108 (3,22%), nõrga kehaehitusega. Meestest tugeva kehaehitusega üliõpilasi kuulub suhteliselt kõige enam loomaarstiteaduskonda: 37,6%, arvult 53. Järgnevad õigusteaduskonna ja majandusosakonna üliõpilased. Nõrgemateks kehaehituselt osutuvad selle vastu aga metsaosakonna ja usutea-

duskonna üliõpilased. Naistest tugevama kehaehitusega on põllumajandus- ja arstiteaduskonna üliõpilased.

Vaadeldes kehaehitust vanemate ühiskondliku kihistuse järele, leiame tugevamat kehaehitust mitte jõukamatest kihtidest päritolevate üliõpilaste juures, vaid kehvades oludes üleskasvanud väikemaapidajate laste — meesüliõpilaste juures. Neist on tugeva kehaehitusega 36,5%. Järgnevad jõukamatest kihtidest päritolevad meesüliõpilased, nimelt töösturite ja vabakutseliste lapsed. Nõrgemateks meesüliõpilasteks osutuvad ametnikkude lapsed.

Naisüliõpilaste kehaehituses näeme loogilisemat pilti. Siin jõukamate vanemate lapsed omavad tugevamat kehaehitust.

Kui vaatleme vanuse mõju kehaehitusele, siis näeme huvitavat pilti: kehaehitus on seda tugevam, mida vanem on üliõpilane. Tugev kehaehitus vanuse alusel meesüliõpilaste juures esineb järgmiselt:

Vanus	arv	%
17—19	50	24,0
20—24	261	24,5
25—29	193	30,7
30—34	87	38,8
35—39	28	42,4
40—44	17	47,2
45—49	7	58,3
50—54	2	40,0

Viimane arv on väike nähtavasti 50—54 aastate meesüliõpilaste vähesuse tõttu, mis annab juhusliku tagajärje. Samal ajal langeb nõrga kehaehitusega isikute arv vastupidiselt vanusele ja nõrk kehaehitus üle 35. aastate meesüliõpilaste juures enam ei esinegi.

Naiste kehaehituses näeme üldiselt sedasama suunda, olgugi et siin arvud rohkem hüppelisematenäevad. Siiski, erandi moodustab siin noorem grupp naisüliõpilasi, nimelt 17—19 aastaste 24,6% tugevat kehaehitust 20—24 aastaste 18,9% ja 25—29 aastaste 20,1% vastu.

T o i t u m u s. Toitumus jaguneb hääks, keskmiseks, nõrgaks. Üldiselt peab tähendama, et meeste juures hää toitumus tingib tugeva kehaehituse. Naiste juures on siin aga

lahkuminekuid. See olenevus on %/% järgmine:

	tugev	keskm.	nõrk.
M e h e d :	(hää)		
Kehaehitus	24,7	68,0	3,0
Toitumus	29,3	66,0	4,7
N a i s e d :			
Kehaehitus	20,9	75,9	3,2
Toitumus	30,1	59,2	10,7

Võrreldes kehaehitusega on seega naiste toitumuse muutus positiivne, aga ka negatiivne. Hää ja ka nõrga toitumusega isikute arv on siin suurem. Meestel hää toitumusega isikute arv on kõige suurem õigusteaduskonnas — 39,4%. Hää toitumusega naisüliõpilaste % on kõigis teaduskondades peaaegu ühtlane, kõikides 30 ümber.

Toitumus olenevalt üliõpilase vanusest on pääjoontes niisamasugune, kui nägime eespool kehaehituse kohta.

K e h a l i s e d v e a d. Mitmesuguseid kehalisi vigastusi ja sünnipäraseid väärmoodustisi esineb 103 mees- ja 22 naisüliõpilasel; %/% vastavalt 4,6 ja 2,0 kogu üliõpilaste arvust. Nendest suurema % moodustavad liigeste, nimelt sõrmede, käe, jala vigastused, nimelt m. 2,3% ja n. 0,7%. Muid vigastusi esineb ainult üksikjuhtudel.

N a h k. Näojume on märgitud ankeedis enamasti normaalne. Tähtsamatena erineb kahvatu toon meestel 86 ja naistel 265 juhul ning roosa meestel 116 ja naistel 45. juhul Tähelepanu väärrib kahvatutooniliste naiste suur arv, mis ületab kolmekordselt meeste oma.

Nahatoon on samuti enamatel juhtudel märgitud normalsena, arvestamata naha värvi. Arstid ei ole siin arvestanud küsimuse iseloomu. Taheti teada üliõpilaste naha värvi, mis on tähtsaks antropoloogiliseks tunnuseks, arstid on aga väljunud normaalsuse seisukohast.

Tähtsamate naha defektidena esinevad vistrikud ja vinnid, nimelt peamiselt naisüliõpilastel, 122 juhul, kuna aga meestel leidub neid palju vähemal juhul. Haruldasemate defektidena esinevad kalanahk 1 m ja 1 n., hängioom 3 n., lubja raig 2 m. ja 1 n. ning naha seenetus 3 n.

Eesti Üliõpilaste Seltsi Album X

Selle albumi ilmumine oli teatavaks üllatuseks, kuna oli möödunud juba ligi paarkümmend aastat viimase albumi (nr. IX) ilmumisest, siis näis nagu oleks loobunud seeria jätkamisest, pole ju enam ka erilist tarvet selleks, on ju küllaldaselt perioodilisi väljaandeid, mis hõlmavad kõiki kultuuralasid. Nagu nüüd selgub, on ainult loobunud regulaarsest ilmutamisest ning edaspidi ilmub album ainult teatavate sündmuste-tähtpäevade puhul.

Kõnesolev album ilmus meie rahvusliku viiekümnendaks aastapäevaks. EÜS, kui meie rahvusliku looja ning kaitsja ei ole seesuguse teose ilmutamiseks mitte ainult õigustatud, vaid otse kohustatud. Meie rahvusliku ajalugu oli suuremale üldsusele peaaegu tundmata, kuna puudus selleks autoriteetne kirjandus. Iga tõsine isamaalane ning rahvuslane peab teadma oma rahvusliku ajalugu. Vaevalt milgi muul teel oleks suudetud nii põhjalikult käsitleda meie rahvusliku ajalugu ja kõiki muid sellega ühenduses olevaid küsimusi koondada ühte teadvikusse, kui seesuguse albumi kujul.

Eelmise albumi jätkuna käsitletakse ka muid küsimusi, rahvuse, kultuuri ning rahvusliku teaduse alalt. Erilist märgitsemist pälvib Ilmar Tõnissoni artikkel rahvuse olust ja rahvuslusest. See ei ole mitte ainult vastavat

kirjandust tühjendav referaat, vaid sääl jõutakse ka rahvuse olu suhtes teatava vastuvõetava sünteessini ning vaadeldakse meie rahvusluse ja rahvusliku elu kesksemaid probleeme, omakultuuri küsimusi jne. Rõhutades kultuuri totaalsust, taunitakse klassi- ja moodsa „maakultuuri“ taotlusi. Kuna meil vastav kirjandus rahvuse ja rahvusluse alalt peaaegu puudub, siis pakub see artikkel esialgselt tarviliku ülevaate, igatahes sellest ei saa mööduda keegi, kes huvitub neist küsimusist.

Rahvusliku teaduse alalt on uudne ülevaade prof. A. Saareste'lt meie praegustest perekonnanimedest ning mag. E. Päss'ilt artikkel rahvaluule alalt (EÜS-i kogudest).

Nagu eessõnast ja sisustki selgub, ei ole see album määratud ainult oma organisatsiooni liikmeile, vaid see on ühevõrra huvitav ning tarvilik tervele haritlaskonnale. Kahjuks on meie lõhestatud haritlaskond veel väga külm ja ükskõikne kõigi ürituste vastu, mis ühenduses mingi teise organisatsiooni nimega, kuna otse vastupidi organisatsiooni pitsat on ju kõige autoriteetlikumaks tagatiseks ning soovitusel! Ja käesoleval korral on see tõesti nõnda. See väliselt kunstimaitsekas ning sisult tüse teos on tõsiselt hinnatav ja selle ilmutamine kõigiti õigustatud.

J. O.

L i m a n a h k on päämiselt kahe-suguse värvitooniga: roosa ja kahvatu. Roosat esineb 2147 mehel ja 990 naisel ning kahvatut 49 m. ja 90 n. Limanaha kahvatu toon on tingitud verevaesusest. Märkimist vää-

rib suuremal arvul kahvatu tooni esinemist naiste juures.

Jääb vaadelda veel üliõpilaskonnas esinevaid haigusi, milliste juures peatume järgmises „Üliõpilaste lehe“ numbris.

Kaks lavastust «Vanemuises»

«Pääsukeste pesa»

J. Horsti 3-vaatuslik nali meie oludesse seatud. Lavastaja R. Ratas-sepp.

Meie rahva hingeelus on iseseisvusaastate ja eriti viimaste sündmuste mõjul tekkimas eriline joon, mis loodab ja usub kõigis küsimusis vaid valgusele pealinnast. Kohapealne loomepinge näib nagu koltuvat ja võrdluses Tallinna teatriga lausutakse paratamatusele alistunu flegmaatilisusega — „neil ju hoopis teised võimalused“. Pole usku enesesse. Sellist tardumuse pitsit kannab „Vanemuinegi“. Kobatakse, ei omata sellist kindlust nagu kirurg operatsioonil. Julguse puudus reformide läbiviimise tarvilikkuses ongi viinud teatri praegu tasemele, kus ta kunstiliste sõnalavastuste koldena on publikule õieti surnud. Umbropsu löömise ja kõhkleva kobamise viljaks tuleb lugeda ka „Pääsukeste pesa“ lavale toomist. See J. Horsti nali, pealegi meie oludesse seatult, on liiga lahja leem kunstilist sõnalavastust harrastavale lavale. Teos on mõeldud kergena ja ka lavastuses tuleb võtta teda kui janti, ent rohkem põhjust on vastata küsimusele, kas see, mis Reola seltsimaja laval tekitaks rõkkavat naeru — sobib repertuaari teatritele, mis seisab nimestikus ikkagi veel esimeste hulgas.

„Pääsukeste pesa“ teemastik keerleb tuntud äia- ja ämmalugude ümber, tegevustik on hüplev, täis rabelmist ja puudub pea täiesti sõnaline koomika ning humooriküllaseid situatsiooni-momentegi leidub vaid üksikuid. Selles teoses nõrgalt kokkuliimitud raamistikus ei suutnud kahjuks ka „Vanemuise“ noor ansambel mõjule pääseda. Trupis puuduvad Paul Pinna sugused koomilised anded. L. Lindau, E. Pärn noortena ühel pool ning neile vastu äia-ämma-na V. Kurg ja S. Tannenbaum jäid vaid kõva häälega sõnu rääkivaiks ja palju sibliivaiks paarideks. Kõige enam ehk pääsis oma hädisuse ja kohmakusega mõjule H. Nau kohamanik Hein Orasena.

Selle ebakohaselt valitud teose

puhul tahaks nende nimel, kellel veel usku Tartu teatri-elu uuestisündi lausuda: kui nood „Pääsukeste pesa“ repertuaari võtjad tuleksid teatri-publiku kohtu ette, siis ei saaks küll parima tahtmise juures nendegi kaitseks muud lausuda kui „palun kerge-mat karistust!“

«Elav kapital»

Artur Adsoni rahvatükk 3 vaatuses. R. Pätsu muusika. Lavastaja Jul. Pöder. Esietendus 6. oktoobril.

Kui „Vanemuise“ teatri poolt „Pääsukeste pesa“ lavale toomise puhul jäi okkana mällu püsima kartus, et opereti kultiveerimise hoos viiakse sõnalavastuski ajaviite ja lõbustusotstarbe tasemele, siis A. Adsoni rahvatükiga tundub, nagu oleks tahtud kallakut parandada. Õieti pole ju „Elav kapital“ ka selline teos, mis rahuldaks sõnalavastuse nõudlikku nautijat. Puudub Meyerholdi sõnadega ideoloogia ja selgus ning publiku mõtlemisvajaduse arvestamine. Kuni lõpuni jäi hämaraks see ideestik, mille ümber näidendi tegevus kolme vaatuse kestel keerleb. Tundub, et autor on teose ülesehitamisel tahtnud mõelda per aspera ad astra. Järsk, nagu tüdind looja poolt ärarebitud lõpp, mis pealegi ironiseeriv ja sisus ebareaalne, ei sobi ütelusega „läbi kannatuste võidule“. A. Adson on ju andnud elustvõetud ja hästinähtud tüüpe ning pilte, ent teose siht ja tervikmulje jääb abituks. „Elava kapitali“ kasutamise probleem töötute olukorra lahendamisel jõuab üpris väheusutavale tulemusele, mis reaalse tegevustiku ja tüüpidega pole kooskõlas. Täiesti langeb aga tüki raamistikust välja laululine osa, Anni melodeklamatsioon ja teosele bravuuri andmiseks mõeldud soololaulud osutuvad suurele kelale sisemiselt kooskõlata külge poogitud väikesteks kelladeks.

Laulusoolodesse puutuvat osa ei saa aga niivõrt autori kui lavastaja kontosse kanda. Režiil peab olema ühtlustav. — Kui on pidevalt realist-

likus miljöös arenev tegevustik, siis mõjuvad otse kõrvakiiluna operetlikud ja olukorrast mittedugugi tingitud grupptantsud harmoonika saatel.

Teatritele ei anna ilmet teosed, mida repertuaari võetakse, vaid sisu ja suuna määrab lavastaja isik. „Vanemuine“ on siin palju patustanud, unustades tõe, mis väljendub kas või praegu Ameerikas võiduradadel sammuvas Max Reinhardti lavastuses, et mitte tükk Shakespeare „Suveõõ unenägu“ ei pane kriitikke kiidulaulale laulma ega masse juubeldama, vaid lavastaja individuaalne töö; 14 aastat pole püsinud Moskva repertuaaris „Printsess Turandot“ mitte tüki enese pärast, vaid sisu ja ilme andis siin lavastaja Vahtangov. Meiegi oludes on lavastaja suurest ülesehitavast tööst ilusaks näiteks F. Põldroosi looming Tallinna Töölisteatris. „Vanemuine“ on aga aastaid harrastanud kunstilise joone mittepidamist. Lavastaja kõrval astuvad õige sageli tüki rambivalgusse vanemate näitlejate režiil all. On unustatud, et see maksab teatri ühtlase kunstilise joone. Tänavu, mil asus võimetega lavastaja A. Särev Tartu, on seni nimetatult nähtud vaid üht lavastust ja seegi pidi antama lühikese ajaga ülepeakaela, et aga hooaega saaks alata. Teised kaks lavastust tulid esietendusele juba „vanas vaimus“ hädadaabitoona ning kassatükke ei saa neist kummastki. Tundub mõttetuna hooaja selliste lavastustega ülekuhjamine. Antagu kaks-kolm viimistletud teost — küllalt!

Osa näitlejate tööd „Elavas kapitalis“ tuleb tunnustada. Reaalsed, elulähedased pildid, mis vabam meele ajale võõrast õõnsast paatosest, mõjuvad alati hästi. Keskset osa kapral Jaan Tõrukese näol kandis V. Kurg. Temas peitus rindemehe bravuuri ja enesekindlust. Ülekaalu saavutasid seekord küll J. Kulli õnnestunud välise kuju ja muheda mänguga pottsepp Osvin, H. Pilleri „vabakutseline“ kraadepoisilikku joont üpris hästi tabanud Gottlieb Apollo ja R. Ratasepa väheste sõnadega end. majaomanik „Peremees“. Töötute kõrtsi tüüpide galeriis toetas kannatavalt õnnestumispinnale ka A. Lattiku „vabakutselise“, kelles ilma teksti lausumisetagi võis aimata valgekaartlast, end. ohvitseri.

Naistele mänguvõimaluste andmises on autor õige kitsi. Ainsama väljapaistvama kuju Anni (Lisl Lindau) osa tõlgitsusega ei saa seekord nõustuda. Temas oli ju kooliplikalikku sõbra-otsimise tungi ja abistust, kuid see mõjus lavaliselt mitteveenavalt, -eluliselt, -ehtsalt.

Resümee: „Elav kapital“ on vähenõudlik teos. Teatavate kärbeta, läbimõeldud ja tasakaaluka lavastuse juures võib seda kui aktuaalset tükki nautida. Edg. W. S.

AKADEEMILISE TEATEID

UUS DOKTOR.

Elise Käer-Kingisepp'ale, kes 22. sept. s. a. kaitses doktori väitekirja, otsustati välja anda arstiteaduse doktori diplom.

ÜLIKOOLI LÕPETASID.

Usuteaduskonnas: Rudolf Reinard, Eduard Uibo, Heino Viks, Elmar Pähn.

Arstiteaduskonnas: Hana Bakscht — arstina; farmatööstia osakonnas Martha Kiisk, (cum laude), Amanda Klaarman, Ellinor Kullak, Adele Mõttus (cum laude), Anna Pruler.

Õigusteaduskonnas: Hermann Laur, Eduard Voldemar Mailend, Hugo Lappert, Joosep Pakkin, Elmar Reisenberg, Ewgeni Refes, Simon Slovin, Eduard Streimann, Jakob Sutt.

Majandusteaduse osakonnas: Jaan Suits, Aksel Tommasson.

Filosoofiateaduskonnas Liidia Määr, Armin Neumann, Vassili Noot (cum laude), Amanda Leppik, Erica Sild, Thekla Lõo-Tammist, Anatoli Renning (cum laude).

Mat. - loodusteaduskonnas — Konstantin Arensbürger-Ivanov (keemia alal), Hans Koppel (matemaatika alal), Alma Vilu (loodust. alal cum laude), Loomaarstiteaduskonnas — Herman Talts.

DIPLOOMITUD EDASIÕPPIJA.

Diploomitud edasiõppijaks tegeliku usuteaduse alal kinnitati mag. theol. K. Tiit.

PROF. R. FLERI LAHKUB.

Prof. R. Fleri teatas, et ta on Itaalia valitsuse poolt määratud Ungarisse Debreczen'i ülikooli juurde. Tema järeletulija ei ole veel kindel.

KINNITATI.

Senine aiatöö ja mesilastepidamise õpetaja A. Mätlik kinnitati eriainet õpetajaks samal alal.

Hambapolikliiniku vanemaks assistendiks kinnitati dr. med. V. Steinfeldt, kellele ühtlasi tehti õppeülesanne hambahaiguste alal.

Kõrva-, nina- ja kurguhaiguste kliiniku van. assistendiks kinnitati edasi dr. med. O. Kramann,

I sisekliiniku noor. ass:iks O. Vender, vaimuhaiguste kliiniku noor. ass:iks A. Kovkin, I haavakliiniku noor. ass:iks A. Joa-Steinfeldt.

Farmakoloogia instituudi aj. noor. ass:iks kinnitati Juta Olesk.

Ajutiseks abijouks tehnilise joonestuse alal kinnitati ins. L. Tepeks.

Edasi kinnitati ametisse: Tegel. majandustead. seminari korraldajaks V. Valk, Stat.-ökon. kabineti noor. ass:iks A. Lagus, anatoomia inst. aj. demonstraatoriks - abijouks J. Sprenk, klassilise muinastead. inst. abiass:iks E. Roos, põllumajapidamise kab. abiass:iks J. Pärn, metsakorralduse kab. noor. ass:iks A. Hansen, loomakasvatuse kab. noor. ass. k. t:ks L. Tõlpus.

Vaimu- ja närvih. kl. aj. noor. ass. k. t:ks kinnitati L. Christianesen, abijouks tehnilise mehaanika alal ins. H. Oengo.

Edasi kinnitati ametisse: lastekliiniku noor. assist. A. Allik, närvikliiniku aj. noor. ass. G. Martinoff, loomaarstiteaduskonna sisehaiguste kliiniku noor. ass. A. Paabo sama kliiniku van. ass. k. t:ks.

Kohtuliku arstiteaduse noor. ass. A. Länson kinnitati bakterioloogia inst. noor. assist:iks; kohtuliku arstit. inst. noor. assist. määrati E. Karu; vaimu- ja närvikliiniku aj. noor. ass. k. t:ks kinnitati H. Viivelin; anatoomia inst. ajutiseks demonstraatoriks — abijouks A. Hunt.

Metsakasvatuse kabineti noor. ass. k. t. V. Mutt vabastati ametist omal soovil.

Tähetorni van. assistendiks kinnitati ajutiselt A. Kipper; tähetorni ajutiseks abijouks R. Pöder.

Ülikooli esindajaks maamõõteseaduses ettenähtud geodeetilise komiteesse määrati astronoomia ja geodeesia eradotsent dr. phil. nat. R. Livländer.

Ülikooli Valitsus kinnitas õppeülesanded didaktilis-metoodilise seminari ainetes eelolevaks õppeaastaks.

Välispraktikal viibijatele põllumajandusteaduskonna üliõpilastele kinnitati õppemaksu ja praktiliste tööde maksu õiendamise kui ka loengutele kirjutamise viimaseks tähtjaks käesoleval poolaastal 1. november.

HAMBAHAIGUSTE DOTSENTUUR JÄÄB VAKANTSEKS.

HSM on lubanud jätta vakantseks üheks aastaks hambahaiguste dotsentuuri. Õpetus hambahaiguste alal teostatakse seni õppeülesannete teel.

MAJANDUSOSAKONNA ALAL.

Vabastati ametist parandamata haiguse pärast II sise-, närv- ja II haavakl. majandusinspektor A. Artis, arvates 3. X 34.

Otsustati käesoleval semestril avatav hambapolikliinik esialgselt paigutada naistekliiniku ruumidesse, kuni ruumide küsimuse teisel teel lahendamiseni.

Haridus- ja sotsiaalmin. nõudel riigi ehituse teostamise kava lähemaks kümneks aastaks koostamise otstarbel tunnustati tarvilikuks tähendatud aja jooksul järgmiste ehituste teostamine:

1. Loomaarstiteaduskonna haavakliiniku uue hoone ehitus, väärtus umbes 85.225 kr.

2. Sama teaduskonna sisehaiguste kliiniku uue hoone ehitus, väärtus umbes 78.800 kr.

3. Patoloogia instituudi juurdeehitus, väärtus umbes 21.919 kr.

4. Maarjamõisa väljal asuv. kliinikute ühisköögi ehitus, väärtus umbes 91.613 kr.

5. Raadimõisa kanala ehitus, väärtus umbes 4.290 kr.

6. Naistekliiniku auditooriumi ümberehitus, väärtus umbes 18.650 kr.

7. Keemia instituudi uue hoone ehitus, väärtus umbes 614.355 kr.

8. Tähetorni Frauenhoferi refraktori kupli ehitus, väärt. umb. 10.819 krooni.

9. Lastekl. juurde isolatsiooni maja ehitus, väärtus umbes 53.112 kr.

AKADEEMILISTE SELTSIDE KOOSOLEKUID.

Akadeemiline Emakeele Selts pidas esimese ettekandekoosoleku 30. sept., kus seltsi esimees prof. J. Mägiste refereeris „Eesti ja sugukeelte sufiksitest“.

Akadeemiline Rootsi-Eesti Selts pidas oma pääkoosoleku 4. okt. s. a.

Juhatusse valiti: prof. P. V. Wieselgren — esimeheks, prof. G. Suits — kirjatoimetajaks, mag. O. Liiv — laekuriks, dots. J. Vasar — ametita eestseisuse liikmeks. Rev. komisjoni valiti prof. H. Moora ja dir. F. Leinbock.

EÜS — Vironia 1:0

EÜS võitis karika jäädavalt

Pühapäeval, 7. okt. toimus järjekordne karikavõistlus jalgpallis Eesti Üliõpilaste Seltsi ja korp. Vironia vahel kl. 12 Tamme staadionil.

Hilissügise ilm oli seekord mängijaile-vaatajaile heatahtlik ja pilgutas lõpupoole päikestki. Pealtvaatajaid oli kogunenud seetõttu üsna rohkesti. Täpselt kl. 12 ilmuvad väljale sini-must särgilised eüs-lased ja lillavöödilised viroonlased. Mõlemad meeskonnad olid tänavu teinud varem juba mõningaid proovimatš kohalikkude meeskondadega. EÜS-i meeskond on minevaastasega võrreldes täienenud mõnegi hea mängija võrra, näit. vv. Ventser, Mikheim, Annus ja Senner. Kuna EÜS-i meeskonnas tänavu puuduvad nõrgemad kohad (ka värvavahi näol mitte), siis areneb kindla kaitse ja tugeva poolkaitse toetusel pea tugev pääletung Vironia väravale. Esimese poolaja teise veerandi algul õnnestubki Ilmari Riomaril nende ataakide tulemusena lüüa mängu ainuke värv EÜS-i kasuks. EÜS-i ülekaal on ka teisel poolajal veel märgatav, kuid edurivi tööil puudub plaanikindlus ja juht, seetõttu lõpevad kõik pealetungid tulemusteta. Vironia värava edaspidist puutumatus aitab hoida vv. Blumi ennastsalgav osavus ja osalt ka õnn. Ka EÜS-i värava all ei puudu mõningaid kardetavaid momente, millised kindla vv. Ventseri ja kaitsepaari Simptman-Pehapi kaasabil likvideeritakse. Mängu lõpptulemuseks jääbki 1:0 EÜS-i kasuks.

Kõik neli seni peetud EÜS-Vironia vahelist jalgpallivõistlust Akad. Spordiklubi ja mõlemi organi vilistlastkondade poolt annetatud karikale on peetud Akad. Spordiklubi korraldusel. Kuna karika-statuudi kohaselt omab karika see meeskond, kes karika üldse 3 korda on endale võitnud, siis sai EÜS tänavuse mänguga jäädavalt endale. Karika tsüklis toimunud EÜS-Vironia mängude tulemused on järgnevad:

EÜS on võitnud kolm mängu — 1931. a. — 3:1; 1932. a. — 1:0 ja 1934. a. 1:0. Vironia on võitnud ühe mängu — 1933. a. — 4:1. Seega on üldine värvavate suhe EÜS-i kasuks 6:5.

Kuuldavasti on otsustanud samad ringkonnad tulevaks aastaks välja panna uue karika EÜS-i ja Vironia vahelisteks jalgpalli võistlusteks.

Akad. Rootsi-Eesti Seltsi auliikmeiks valiti prof. P. V. Wieselgreni ettepanekul prof. V. Lundström, kes on mitmeti aidanud kaasa seltsi tegevuses, on hankinud toetusi jne. ja Rootsi riigiantikvaar S. Curman, kelle samuti suured teened Eesti-Rootsi teaduslikus koostöös.

TEINE RAHVUSLIKU KASVATUSE KONGRESS.

kavatsetakse korraldada 2. ja 3. jaanuaril Tartus või Tallinnas. Kongressi kavas on ette nähtud neli tsüklilist referaate. Esimeses tsüklis leiaksid esialgsete kavatsuste järgi käsitlemist teemad „Rahvastiku areng Eestis ja tähtsamais Euroopa riikides“ (ref. dr. H. Madisson), „Rahva väikese iive (juurekasvu) ja tiheduse välispoliitilisi tagajärgi“ (ref. riigikohtunik A. Hellat), „Rahva väikese iive ja tiheduse sisepoliitilisi tagajärgi“ (ref. lahtine). Rahva mahutuse võimalustest põllumajanduses kõneles agr. K. Liidemann ja tööstuses kas J. Taklaja või prof. P. Kogermann.

Teises tsüklis oleksid ettekanded: Eesti rahva vitaliteedist mag. J. Aulilt, ühiskondlik-patoloogilisest elementist Eestis dr. med. M. Kaskilt, töttervishoiu ülesannetest Eestis prof. A. Lüüsil, töttervishoiust ja hoolekandest dr. R. Sinkalt, eugeenikast ja seadusandlusest riigikohtunik T. Grünthalilt.

Kolmandas tsüklis oleksid ettekan-

ded meie rahvuslikust iseteadvusest ja rahvuslikust poliitikast prof. J. Uluotsalt, kooli ülesannetest rahvusliku kasvatuse ja töttervishoiu töös dir. H. Roosilt, kiriku ülesannetest rahvusliku iseteadvuse kasvatuse ja töttervishoiu töös rekt. J. Kõpult, kunstist ja kirjandusest rahvusliku iseteadvuse ja töttervishoiu tööstamise teenistuses dir. J. Roosilt, ajakirjandusest ja eugeenikast, rahvuslikust iseteadvusest ja rahva loomulikust iivest siseministri abi H. Kukkelt, riigikaitseteenistusest, rahvuslikust iseteadvusest ja rahva töttervishoiu tööstamise väärtusest kol. A. Traksmannilt, kehakultuurist rahvusliku kasvatuse tegurina dr. J. Vilmsilt, genealoogia rahvuslikkudest ülesannetest dr. J. Vasaralt.

Neljandas tsüklis oleks kaks ettekannet, esimene vähemusrahvuste olukorrast Eestis ja riiklikust julgeolekust (ref. O. Loorits või G. Ränk) ja muulaste koolidest Eestis ja rahvusest, millest refereeriks koolinõunik J. Lang.

CHARGIERTEN - CONVENT PIDAS 100 A. JUUBELIT.

4. X 34 pidas Tartu Saksa Korporatsioonide Esindajate Konvent oma 100-aastast juubelit, mis algas jumalateenistusega Ülikooli kirikus k. 11, kus jutlustas Oleviste õpetaja V. Speer.

Peale jumalateenistust kell ½1 oli juubeliaktus Bürgermusse saalis, kus kõneles esitaks Ch! C! esimees stud. jur. A. Nottbeck (estonus) andes ülevaate Chargierten-Conventi ajaloost. Peokõne pidas dir. A. Valter, rääkides Ch! C! pedagoogilisest mõjust noorsoole. Vilistlaskogu poolt esines kõnega dr. Girgensohn (liivonus), kellele vastas Ch! C! esimees A. Nottbeck.

Aktuse lõpul lasti elada riigivane mat ja lauldi Eesti hümmi. Lõpuks pildistati kõik aktusest osavõtjad.

AMEERIKA ÜLIÖPILANE

soovib astuda Eesti üliõpilastega kirjavahetusse inglise keeles. Aadress: Arnold Goldman, 100 Maple Street, Roxbury, Mass., U. S.

Kui leidub rohkemal määral asjastuhvituid üliõpilasi, siis on hra Goldman nõus muretsema rohkemal määral Ameerika üliõpilaste aadressesse, kes soovivad pidada kirjavahetust. Toimetuse loodab, et see sõbralik algatus leiaks meie üliõpilaste tähelepanu.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Vastutav ja peatoimetaja: Karl Päril. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: V. Hanson, H. Pello. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Selle piletiga võib võita igäüks

15.000 krooni

ESIMESE JÄRGU

Restoran «ROOM»

Suurturg 7 TARTUS Telef. 7-78

Köök parima meeskoka juhatusel.
Letil rikkalik väljavalik igasugu delikatessidest.
Baaris soojad söögid 15—25 senti.

Kõlge austusega ökonom E. MAISTE.

AKG POSTIMEES

TARTUS, ÜLIKOOLI 21/23
TELEFON 65 JA 80

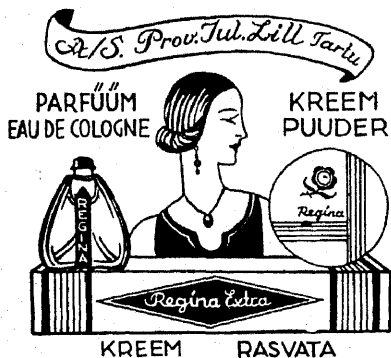
TRÜKIKODA TSINKOGRAAFIA KÖITEKODA

täidavad igasuguseid töetellimisi
täpsalt, kiirelt ja soodsate hindadega

RAAMATUKAUPLUS

TARTU, SUURTURG 16 // TELEFON 2-50

Täielik raamatute ja kirjutustarvete
ostukoht. Viimased kirjandusli-
kud uudised.

KREEM RASVATA

Soovitame kõrgeväärtslikke iluravi
vahendeid:

Regina-kreem
rasvata

Regina-puuder

Regina-lõhnaõli

UUDIS!

Regina Eau de Cologne

A/S. PROV. JULIUS LILL

Rüütli tän. 10.

Narva tän. 6.

SOOVITAN

lugupeetud tellijale tutvuneda o/ü. RIIETURITE ÜHISKAUBAMAJA asjatundlikult valitud sügishooaja ülikonna- ja palituriite mustri proovidega.

Tutvunemine kui ka kalkulasioonid ei kohusta tellimist.

Valmistan ka kaasatoodud materjalist HÄRRADELE MAITSEKAID RÕIVAID.

KÕIGE AUSTUSEGA

FIRMA RIIETUS'E
OMANIK A. NUUSA

TARTUS, ÜLIKOOLI 11 · TELEFON 11-87.

Hind 25 senti